

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA.

TAGAJÁNLÁSOK

1906-BAN.

KÉZIRAT GYANÁNT

AZ AKADÉMIA BELSŐ HASZNÁLATÁRA.

BUDAPEST,

HORNYÁNSZKY VIKTOR CS. ÉS KIR. UDVARI KÖNYVNYOMDÁJA

1906.

AZ I. OSZTÁLYBA.

TISZTELETI TAGNAK:

GYULAI PÁL r. tagot bátorlodom tiszteleti tagnak ajánlani. Gyulai Pált 1858-ban, tehát közel egy félszázaddal ezelőtt választotta a M. T. Akadémia tagjai sorába. Negyven esztendeje (1867 óta) rendes tagja, harminczhat év óta osztálytitkára, huszonhárom év óta igazgató tagja Akadémiánknak. Költői és tudományos hervadhatatlan érdemeit ismeri az egész ország, az Akadémia kebelében kifejtett fáradhatatlan működését az Akadémia tagjainak kell legkevésbé eesetelnem. Nem annyira őt, mint inkább önmagunkat tiszteljük meg, midőn most születésének 80-ik évfordulója alkalmával tiszteleti tagjaink sorába iktatjuk. — Budapest, 1906. január 25. — **Heinrich Gusztáv** r. t.

LÉVAY JÓZSEF r. tagot, a Kisfaludy-Társaság r. tagját, a jeles költőt és műfordítót, a ki az Akadémia munkásságában mint bíráló oly kitünő részt vesz, ajánlom tiszteleti tagnak. Születésének 80-ik évében e megtiszteltetéssel mintegy üdvözlőné őt az Akadémia. — Budapest, 1906. január 29. — **Gyulai Pál** r. tag.

PONORI THEWREWK EMIL udvari tanácsost, egyetemi ny. r. tanárt, a Budapesti Philologiai Társaság tiszteleti elnökét, a M. Tud. Akadémia nyelv- és széptudományi osztályának rendes tagját, tiszteleti tagnak ajánlom. — Thewrewk Emilnek a tudomány terén kifejtett munkássága és szerzett érdemei mindnyájunk előtt ismertek. Éppen azért fölöslegesnek tartom azoknak részletes méltatásába bocsátkozni és csak két momentum kiemelésére szorítkozom. Az egyik az, hogy Thewrewk egyetemi tanári munkássága korszakot alkot hazai classica philológiánk történetében, mert a jelenlegi nemzedék általa ismerte meg e komoly tudományt és helyes módszerét, szóval: az ő nevéhez fűződik a classica philológiának hazánkban való felvirágzása s ezért tiszteljük őt mi szakemberek a „princeps philologorum“ elnevezéssel. A másik momentum az, hogy Thewrewk Emil mint tudós nemcsak hazánkban tekintély, hanem Festus szövegének kiadásával az internacionális tudományban is hírnevet szerzett magának. Tiszteleti taggá ajánlását a legmelegebben ajánlom. — Budapest, 1906. január 30. — **Pecz Vilmos** r. t.

AZ I. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA.

LEVELEZŐ TAGNAK:

Dr. KARÁCSON IMRE győr-peéri esperes-plébánost ajánlom levelező tagnak. Az Akadémia megbízásából magyarra fordította Evlia Cselebi török útleírónak magyarországi utazását, mely az Akadémia kiadásában jelent meg *Evlia Cselebi török világutazó magyarországi utazásai 1660—1664.* czímen (1904.) Ugyanezen munkának Konstantinápolyban megjelent eredeti török kiadásában is közreműködött, a mennyiben török nyelven több magyarázó jegyzetet írt az eredeti török szöveghez. Különféle folyóiratokban és önállóan megjelent munkái közül csak azokat említem fel, melyek a török nyelv és irodalomra vagy általában a keleti tudományokra vonatkoznak. Ilyenek: *Keletről* (1899.), melyben az újabb török költők műveiből közül részint verses, részint prózai fordításokat; *Két török diplomata Magyarországról a XVIII. században* (1894); *A mohammedanizmus és a kereszténység* (1892); *III. Károly háborúja a törökökkel* (1892); *Török követségi jelentés a vaskvári békéről* (1897); *Szigetvár ostromának török leírása* (1900); *A mohammedán apologia egy újabb terméke* (1897); *Rákóczi a török történetírásban* (1903); *Kháld legenda a szentírásban* (1902); *Újabb szellemi áramlatok az iszlámban* (1905). Több magyar vonatkozású részt fordított Naima Tarihjából és Rásid efendi Tarihjából, továbbá számos költeményt törökből magyarra. — Budapest, 1906. január 20. — Vámbéry Ármin t. t.

KÉGL SÁNDORT már több ízben ajánlottuk volt levelező tagnak. Ajánlásunkat ezúttal is megismétljük, mert abban a meggyőződésben vagyunk, hogy Kégl mind képességénél, mind kitartó és lankadatlan szorgalmánál fogva, mindenképpen rászolgált arra, hogy Akadémiánk őt végre is tagjai közé sorozza. A perzsa nyelvnek és irodalomnak a mi tudományos életünkben ő úgyszólván az egyedüli művelője és dolgozatai, melyeknek részletes felsorolását is bemutatjuk, tudományos értékűek. Még csak azt említjük meg, hogy Kégl Sándor a perzsán kívül szanszkrit és hindu nyelvi és irodalmi tanulmányokkal is foglalkozik és csak további lelkes ösztönzőül fog neki szolgálni, ha Akadémiánk tagjai közé fogja őt fogadni.

Ime dolgozatainak jegyzéke:

1. Tanulmányok az újabbkori perzsa irodalom történetéből (1892) 188. l.
2. A perzsa népdal (1899) 47 l.
3. Egyetemes irodalom történet (1903). I. k. Perzsia 329—362 l.

4. Szenáji és a perzsa vallásos költészet (1904) 175 l.

Budapesti Szemle. 1891. Egy perzsa király háreme. Edud Eddaulet herczeg följegyzései nyomán (Du Mans, Estat de la Pers en 1660 könyve). — 1892. Politikai irányelvek nyolczszáz évvel ezelőtt. — 1893. Egy új Dsátaka gyűjtemény. — Rasmussen Harald Studier over Hafiz. — 1895. Naszreddin sah úti naplója 1889-ből. — 1897. Buddhismus. — 1898. Az újabb angol irodalom története. — 1900. Austen Johanna. — 1902. Rudyard Kipling legújabb regénye. — 1903. Eliot György.

Magyar Szalon. 1890. Teheráni emlékek. Az oroszok, mollák és dervisek Perzsiában. — 1893. Kelet socialistái.

Vasárnapi Ujság. 1890. Utazásom Perzsiába. — 1891. Egy telem a perzsa fővárosban.

Egyetértés. 1891. Népimádók. — 1892. Előkelő perzsa nők a háremben és az íróasztalnál. — 1893. Muszka álmodozások.

Egyetemes Phil. Közlöny. 1894. Amánat és a hindusztáni dráma (Rosen urdu szövegkiadása nyomán). Pizzi, Storia della poesia persiana. — 1896. Tiele, Geschiedenis van den Godsdienst in de Oudheid tot op Alexander den Groote. — 1898. W. Geiger und E. Kuhn, Grundriss der iranischen Philologie. — 1900. Anszári, a heráti öreg. — 1902. Egy morisco verses útleírása Mekkába és Medinába tett zarándoklásáról (a spanyol eredeti alapján). — 1902. Clair Tisdall Modern persian Convers. Grammar. The history of Humayun by Gul Badan Begum, translated by Annette Beveridge. Lalita Vistara, Leben und Lehre des Sákya Muni Textausgabe. R. Schmidt, Beiträge zur indischen Erotik. Blochet, Les sources orientales de la Divine Comédie. Poestion, Norwegisches Lesebuch. Osztern Salamon, Muhammad Kuránjának etikájához. V. Henry, Éléments du Sanscrit classique. — 1904. Pavolini, Mahābhārata episodii scelti e tradotti. Franke Páli und Sanskrit. Andersen, A Páli reader with notes and glossary. Stumme, Arabisch, Persisch und Türkisch. Lehmann, Zarathustra en bog om Persernes gamle tro (Kopenhága 1899—1902) 2 k. Zsukovszkij Obrazey Perszidszkago marodnago tvorcesztva (Szent Pétervár 1902.) G. Jacob, Sultan Soliman des Grossen Divan in einer Auswahl. — 1905. Blochet, Études sur l'ésoterisme musulman. Christensen, Omar Khajjāms Rubaijjāt. en literarhistorisk undersgelse. Browne E., Part II of the Lubabu'l Albāb of Muhammed Awfi. Deussen, Erinnerungen an Indien. Hertl J., Ueber das Tantrākhyāyika, die Kaschmirische Recension des Pañcatantra 154 l. Henry Victor, Les littératures de l'Inde-Sanscrit, Páli, Prācrit. — 1906. Hertel, Bunte Geschichten aus Himalaya 75 l. Könyv. ism.

Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes 1892. Šeibāni ein moderner persischer Dichter des Pessimismus. — 1893. Šājek, ein Satyriker des Vagabundenlebens in Iran. — 1895. Die Memoiren eines Prinzen von Persien. — 1896. Visāl und seine Söhne,

eine Dichter-Familie des modernen Persiens. — 1898. Riza Kuli Chān als Dichter.

Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft, 1893. Zur Geschichte der persischen Litteratur des XIX. Jahrhunderts. — 1894. Mohammed Hibelrūdī's Gāmi'ul tamthil, die erste neupersische Sprichwörtersammlung.

Journal of the Royal Asiatic Society. 1900. A poem from the Divān of Shams-i Tabriz.

Pallas Nagy Lexikona I—XVIII. köt. A perzsa, szanszkrit, páli, pehlevi, hindusztáni, bengáli irodalmak és a kelet és közép-ázsiai nyelvek és irodalmak cím alá tartozó czikkek.

Keleti Szemle. 1906. Va'labijeh (ein türkisches Lehrgedicht aus Persien.)

Budapest, 1906. január 20. — **Vámbéry Ármin** t. t., **Kúnos Ignác** l. t.

Dr. VÁRI REZSŐ budapesti főgymnasiumi rendes és egyetemi magántanárt levelező tagnak ajánlom. Mivel Vári Rezsőt ismételtten is ajánlottam részletes indokolás kíséretében és bővebben megindokolt ajánlása ezúttal más részről fog megtörténni, jelenleg csak annak kijelentésére szorítkozom, hogy Vári Rezsőt a classica philologia terén szerzett alapos szakképzettségénél és kifejtett czéltudatos és kitartó tudós munkásságánál fogva érdemesnek tartom arra, hogy a M. Tud. Akadémia levelező tagjai között helyet foglaljon, miért is megválasztását melegen ajánlom. — Budapest, 1906. január 28. — **Pecz Vilmos** r. t.

VÁRI REZSŐ immár 1887 óta működik a classica philológiában s ez idő alatt nemcsak itthon szerezte meg a szakértők elismerését, hanem becsületet szerzett a magyar tudománynak a külföld előtt is. Ő ez idő szerint a latin és görög palaeographiának és kéziratkritikának kétségtelenül elsőrangú művelője. Már 1897 óta a budapesti tudományegyetemen a classica philologia bevezető és segéd-disciplináinak magántanára s jelenleg a Budapesti Philologiai Társaság első titkára. Vári szakmája, melyet a valódi buvár szenvedélyével és lelkesedésével művel, a szövegkritika. Szöveg tanulmányai czéljából ismételtten hosszabb ideig külföldön tartózkodott s beutazta Német-, Francia-, Angol-, Spanyol- és Görögországot. Kisebb értekezései nagyobbára az Egyetemes Philologiai Közönyben jelentek meg, összesen 24. Közöttük kiemeljük doctori értekezését a *De digamno in hymnis Homericis quaestiones* (Budapest 1889) czíműt, melyről németkritikusa, Peppmüller kijelenti, hogy alapos philologiai tudást és az irodalom pontos ismeretét árulja el (l. Egyetemes Phil. Közl. XIV. 636. l.); *Szövegjavítások a kilikiai Oppianushoz* cz. értekezését, melyekben a görög költőt metrikai és nyelvi szempontból javítja széles kézirat

apparatus alapján; *A magyar honfoglalás kútfőihez* cz. dolgozatát, mely polemikus hangon van tartva s *A classica philologia rendszere* (2. részt) cz. elméletét, mely mutatóvány egy nagyobb, a közoktatásügyi miniszterium megbízásából készült tudományos kézikönyvből. Egyéb kisebb dolgozatai az Akadémiai Értesítőben, Budapesti Szemlében, Hadtörténeti Közlemények- és Ungarische Revue-ben jelentek meg. Nagyszámú, mintegy 400 cikkelyt írt a Pallas Lexikon 1—6 kötetében a görög-latin irodalomtörténet és mythologia köréből s az Ó-kori Lexikonba vagy 85-öt, a görög epikusok és szaktudományi írókról. Kiadta Ábel Jenő hagyatékából a *Nicander Alexipharmacai*-hoz írt görög *scholionokat* (1901). Nagyobb értekezéséről a „*Bölcs Leo császárnak a hadi taktikáról írt munkája*“ cz.-ről, mely az Akadémia II. osztályának értekezései közt jelent meg, Pecz Vilmos az Egy. Phil. Közl.-ben s a *Byzantinische Zeitschrift*-ben kijelenti, „hogy beható kutatáson alapuló jeles munka.“

De dolgozott Vári a külföld számára is; philologiai értekezései *Wiener Studien*, *Neue Jahrbücher für Philologie*, *Biographisches Jahrbuch für Altertumskunde*-ban s a *Byzantinische Zeitschrift*-ben jelentek meg.

Ez értekezései közül kiemeljük *Der Codex Aurispae der homerischen Hymnen* cz. értekezését, melyről Hollander a *Neue Jahrb. für Philol. und Paedagogik* 1892. évf.-ban azt állítja, hogy „fontos és mindenesetre sokaktól olvasott dolgozat“ s nagyobb tanulmányát, mely a *Byzantinische Zeitschrift* 1906. évf. I. füzetében *Zur Überlieferung mittellgriechischer Taktiker* cz. alatt jelent meg, melyet a Budapesti Philologiai Társaság legközelebbi mult felolvasó ülésén is ismertetett. Ez értekezés egyéb kérdések vitatása mellett az ugynevezett Urbikios-Maurikios-problémát új világításba helyezi. — Főműve a Lipcsében Teubnernél 1901-ben megjelent *Incerti scriptoris Byzantini liber de re militari* cz. kiadványa. Erről a kritika, mint az Egyet. Philol. Közlöny 1902. évf. a 831. s 1903. évf. a 191. lapokon olvasható közlemények tanúsítják, egyértelmű elismeréssel nyilatkozott. A *Berliner Philol. Wochenschrift* bírálója kimondja, hogy az előző kiadással szemben jelentékeny haladást tüntet fel, a *Revue de Philologie* kritikusa „édition très soigneusement faite“-nak mondja s a *Byz. Zeitschrift* is „hálásan elismeri azt a nagy fáradságot, melyet Vári a szövegnek jobban való megérthetése tekintetében végzett“.

Ez értekezéseinek és nagyobb munkáinak kívül sok könyvismeretést és bírálatot írt az Egyet. Philol. Közlöny, Egyetemes Közoktatási Szemle, Hivatalos Közlöny, *Berliner Philologische Wochenschrift*, *Zeitschrift für oesterr. Gymnasien*, *Byzantinische Zeitschrift* s az olasz *Atene e Roma*-ban.

Ily gazdag munkásság már korábban is kivívta a classica philologia művelőinek elismerését. Több ízben volt már az Akadé-

miában ajánlva. Ajánlotta e sorok írója is. Legutóbb Némethy Géza levelező tag ajánlotta 1902-ben.

Az Akadémia egy tehetséges munkás tagot fog nyerni, ha megválasztja Vári Rezsőt és egyúttal egy majdnem húsz éves tudományos munkásság iránt fejezi ki elismerését. — Budapest, 1906. január 22. — **Hegedüs István** l. t.

AZ I. OSZTÁLY B) ALOSZTÁLYÁBA.

LEVELEZŐ TAGNAK:

DÉZSI LAJOS egyet. magántanárt ajánlom levelező tagnak. Irodalomtörténeti munkája eléggé ismeretes; önállóan s folyóiratokban megjelent műveinek száma egyre növekszik s valamennyit alapos készültség, lelkiismeretesség, helyes ítélet jellemzi. Adatgyűjtő szorgalma a legcsekélyebb részleteket is felkutatja s belőlük természetes rendszerrel alkot egészet. A porszemek összehordása közben, ebben az aprószeres munkában. látóköre nem szorul össze: ellenkezőleg az irodalomtörténeti elvek és módszerek ismeretére és alkalmazására a legnagyobb gondot fordítja. Erről tesz bizonyosságot ilyenmű tanulmányának megjelent I-ső része: Az irodalomtörténet módszerei. Bevezetés az irodalomtörténetbe, melyben a kezdet kezdetétől tünteti fel a módszereket. Lehet azt mondani, hogy Emersonnak Representatív Men-jében kifejtett elvei nyomán indul; de a mit tanulságosan felépít, az öntudatos munka s termékenyítőleg fog hatni. Magukból az ő s kútfőkből merít, nyomról-nyomra halad, hézagot nem hagy s az irodalomtörténetírás történetét úgy adja elő, hogy abból nemzeti irodalomtörténetünk szövetébe minél erősebb összekötő szálak, idegek hatoljanak be. Erre vonatkozó tanulmányai egyidejűek Bogáti Fazekas Miklósról, Szenczi Molnár Albertről, Misztótfalusi Kis Miklósról, Pápai Pariz Ferenczről megjelent dolgozataival s bár azok előzték meg ezeket, ezek hatása amazokra kétségtelen. A valónak, jellemzetesnek felkutatása, helyére illesztése, kétség esetén józan kritika, dolgok és adatok túl nem becsülése, a részek s az egész arányai, rokon és ellenkező hatások egybevetése s óvatos következtetés: mindannyiban felfalálható. Heyden Sebald szövegének, valamint Szent Ágoston reguláinak kiadása mindezekhez méltán sorakozik. Egyik sem azért van, hogy éppen csak legyen, hanem hogy ismeretünket bővítse. Ezekhez járulnak bibliographiai tanulmányai, melyek egyike: Balassa és Rimay istenes énekeinek bibliographiája, bármilyen követelést is kielégíthet. A Szabó Károly-féle Régi Magyar Könyvtár I-ső kötetéhez készülő pótkötet pedig, összegyűjtött s szintén a legszigorúbb elvek szerint rendezett anyagával, azt fogja bizonyítani, hogy az irodalomtörténetnek eme lényeges része, a bibliographia, éppen oly

hivatott művelőjére talált Dézsiben, mint maga a fő szaktudomány. Ezért az Irodalomtörténeti Bizottság 1899 óta tagjai közé sorozta: az egyetemen pedig 1902 óta a régi magyar irodalomnak magántanára. Érdemesnek tartom, hogy az Akadémia levelező tagjai sorába válaszsza s melegen ajánlom. — Halas, 1906. január 30. — **Szilády Áron**, r. t.

Dr. DÉZSI LAJOS egyetemi könyvtártiszt urat mély tisztelettel ajánlom levelező tagnak, mint a magyar irodalomtörténet tudós művelőjét. Dézsi Lajos úr már több mint tíz év óta foglalkozik kiterjedt magyar irodalomtörténeti kutatásokkal s az ezzel kapcsolatos tudományokkal. Ezek miatt már 1899. febr. 10-én Akadémiánk megválasztotta az *Irodalomtörténeti bizottság* segédtagjának s több év óta e tudomány magántanára a budapesti tudomány-egyetemen. E mellett az Akadémia, mint alább felsorolt művei tanúsítják, önálló műveit több esetben kiadta, megbízásokat adott neki, melyeket mindig nemcsak az Akadémia meglegedésére, hanem kiváló elismerésével is végzett el. Eddig is, nagyszámú értekezéseit nem számítva, melyeket többnyire az Akadémia pártfogása alatt megjelent folyóiratokban adott, önálló műveinek száma 16-ra megy s köztük nagyobb terjedelmű művek Szenczi Molnár Albert, Pápai Páriz Ferencz, Tótfalusi Kis Miklós életrajzai s az Akadémia irodalomtörténeti bizottságának megbízásából kiadta Szenczi Molnár Albert naplóját, levelezését és irományait egy külön nagyterjedelmű kötetben. Kiemelendő továbbá az irodalomtörténet módszereiről elkezdett nagyterjedelmű műve, melynek eddig I. kötete jelent meg *Bevezetés az irodalomtörténetbe cz. a.* Mindezek mellett sajtó alá rendezte s megjelenőben van a régóta érzett hiányt pótlóandó *Pótkötet* a Szabó Károly *Régi Magyar Könyvtár*-a I. kötetéhez, mely munkával szintén az Akadémia irodalomtörténeti bizottsága bízta meg. Mind e művekben és értekezéseiben Dézsit az a vonás tünteti ki, hogy ő nem a régi adatok csapásain halad, hanem nagy szorgalommal és kiváló éles látással új dolgokat kutat fel és azok alapján ismeretkörünket tágitja, mélyíti, jellemzi őt továbbá a tudományos módszernek minden részletre való helyes alkalmazása, ennek bírása, szigorú kritikája és gondossága. E mellett a feldolgozásban is kiváló műérzékeny mutat, mely őt tudományos munkássága minden irányában gondolkozó főnek és a tudomány nemcsak lelkes, hanem hivatott művelőjének mutatja be. Mindezek miatt őt a Tek. Akadémia levelező tagjának legmelegebben ajánlom s egyszersmind bemutatom az előbbieik igazolására eddigi irodalmi működésének részletes kimutatását. Ime irodalmi működése:

I. Önállóan megjelent művek:

1. Bogáti Fazekas Miklós élete és költői működése. Irodalomtörténeti tanulmány. Budapest, 1895. — 2. Halotti emlékvers Bethlen Elek felett és Tótfalusi Kis Miklós ismeretlen műve 1697-ből. Bevezetéssel ellátva közli —. Budapest, 1895. — 3. Heyden Sebald „Gyer-

meki beszélgetései"-nek latin-magyar szövege 1531-ből. Adalék Sylvester János irodalmi működéséhez. U. o. 1897. — 4. Szenczi Molnár Albert. 1574—1633. U. o. 1897. — 5. Szenczi Molnár Albert naplója, levelezése és irományai. A Magy. Tud. Akadémia Irodalomtörténeti Bizottsága megbízásából jegyzetekkel ellátva kiadta — U. o. 1898. — 6. Magyar író és könyvnyomtató a XVII. században. (Misztótfalusi Kis Miklós és Pápai Páriz Ferencz életrajza). U. o. 1899. — 7. Váradi K. Mihály latin-magyar verse Bethlen Gábor haláláról. U. o. 1899. — 8. Szent Ágoston reguláinak magyar fordítása Coelius (Bánffy) Gergelytől. Budapest. Kiadja a M. Tud. Akadémia. 1900. (Érték. a nyelv- és széptud. köréből. XVII. köt. 6. sz.) — 9. Bevezetés az irodalomtörténetbe. Az irodalomtörténet módszerei. I. rész. Budapest, 1903. — 10. Adatok a mértékes verselés történetéhez. (Magyar István versei. 1600.) U. o. 1904. — 11. A magyar irodalomtörténeti kutatás feladatairól. Budapest, 1904. — 12. Mikes fordításairól. U. o. 1905. — 13. Mankóczy István viselt dolgai. Bevezetéssel ellátva kiadja — 1905. — 14. Comico-tragoedia című moralitásunk koráról. (Különnyomat a Budapesti Szemle 119. kötetéből.) 1904. — 15. Balassa és Rimay „Istenes énekeinek” bibliographiája. U. o. 1905. *Sajtó alatt*: Az Akadémia megbízásából: Pótkötet Szabó Károly „Régi magyar könyvtára”-hoz.

II. *Folyóiratokban, gyűjteményes munkákban megjelent értekezések és közlemények*:

Az „*Irodalomtörténeti Közlemények*”-ben: Népmeséink történetéhez (1896. 345—350); Cornides Dániel levele Sinai Miklóshoz (1896. 444—7.); Szabó-Hellebrant: Régi Magyar Könyvtár III. köt. 1. rész. (Könyvism.) (1897. 379—81.); Levelek a göttingai kir. egy. könyvtárából. (1898. 368.); Argirus. (U. o. 376.); A „tiguromi imádáságos könyv”. (U. o. 248.); Babona a XVII. században (U. o. 249.); Páriz Pápai verses oratója (U. o. 377.); Adatok Páriz Pápai életéhez. (1899. 303—24, 453—66. 1.); Nadányi János történetíró életéhez (1900. 66—80.); Brutus J. Mihály történetíró életrajzához (1900. 480.); Reich: Hungarian Litterature. (Könyvism.) (U. o. 119.) — Apáczai Cseri J. paedagogiai munkái (Könyvism. U. o. 492.); gr. Apponyi S.: Hungarica. I. köt. (Könyvism.) (1901. 119—124.); Misztótfalusi Kis Miklós életéhez. (U. o. 250.); Pápai Páriz anekdoták. (U. o. 251.); Arany „Bajusz” című költeményének forrásához. (U. o. 253.); Latkóczy M. Madách Imre őseiről. (Könyvism.) (1901. 381.) — Zilahy Károly pályája. Írta Kovács F. (Könyvism.) (U. o. 382.) — A bártfai biblia töredékeiről. (1904. 317—19.); Oláh G. Csokonai és a latin költők. (Könyvism.) (1905. 252—3.)

A „*Magyar Könyvszemle*”-ben: Adalékok Szabó Károly Régi M. Könyvtárához (1894: 356; 1895: 137, 145; 1899: 279.); Petrik G. Kalauz az újabb magyar irodalomban. Könyvism. (1894. 367.); Bogáti Fazekas M. ismeretlen históriás éneke 1598-ból (1895. 49—61.). — A berlini egyetemi könyvtár szakrendszere (U. o. 153.) — Gra-

deczi Horváth Gergely és Lám (Ambrosius) Sebestyén hitvitája. Írta Ráth Gy. Könyvism. (U. o. 175.) — Bod Péter könyvtárának sorsa (U. o. 191.) — Bonyhai Márton egy ismeretlen műve 1705. körül (U. o. 288). Szilágyi István. Nekrológ. (1897. 219.). — Heyden Sebald „Formulae“ című művének egy ismeretlen kiadása (U. o. 341.). — Schema primum generale 1657. Könyvism. (U. o. 1898. 96.) — A kolozsvári református belső templom egyleveles hazai nyomtatványai. (U. o. 277.) — Adalékok a könyvkötészet történetéhez Magyarországon (1899. 414.) — Gutenberg János (1900. 255.) — Adalékok a debreczeni ref. collegiumi könyvtár történetéhez (1902. 116.)

Magyar Nyelvőr-ben: Gúnynevek (1891 : 478 ; 1892 : 45, 46). — Népbabonák (1891 : 570.). — Szólamódok (1892 : 42 ; 1894 : 37 ; 1896 : 427.). — Találós kérdések (1892 : 143 ; 1893 : 478.). — Debreczen vidéki tájszók (1892 : 476 ; 1894 : 285, 334.). — Öltözetnevek (1896 : 48.). — Népetimológiák (1897 : 379.).

Századok-ban: Szamota István. Nekrológ (1895. 964.) — Adalék „Magyarország nem volt, hanem lesz“ szállóigénk történetéhez (1896. 666.). — Középiskolák története III—V. és I—VII. közlemény (1897, 1898. évf.). — Szilágyi István. Nekrológ. (1897. 466.). — Horváth I., A budapesti m. kir. egyetem bölcsészeti karának irodalmi munkássága Könyvism. (U. o. 530.) — Knauz Nándor. Nekrológ. (1898. 465.) — Stomp László. Apáczai Cseri János mint paedagogus. Könyvism. (U. o. 545.). — Békefi R. Közoktatás. Könyvism. (1898. 742.). — Értekezések iskolai értesítőkből (U. o. 750.). — Békefi R. A marosvásárhelyi ref. iskola XVII. századi törvényei. (1900. 736.) — Rákóczy imádsága. (Ismeretlen kiadások.) (1900. 721.) — Gróf Appenyi Sándor, Hungarica. II. köt. Könyvism. (U. o. 983.)

Történelmi Tár-ban: Szilágyi Márton sárospataki tanár levele Hollmann göttingai tanárhoz (1896. 74.). — Levelek a göttingai kir. egyetem könyvtárából (1899. 175.). — A nagyenyedi Bethlen-collegium rektorának kötelességeiről. 1709. (1900. 466.) — *Fővárosi Lapok*: Pascal „Gondolatai“-ból (1889. 346. sz.) — A „Mátyás király-émlékönyv“-ben: Mátyás és a könyvnyomtatás (167. l.). — *Emlékbeszédek* a M. Tud. Akadémia elhunyt tagjai felett: XI. 4. Fraknoi V. emlékbeszéde mellett: Szilágyi Sándor irodalmi munkássága. 1842—1899. (40—106. l.) — *Nyomdászévkönyv. III. 1901*: A könyvnyomtatás úttörőiről. A Gutenberg-ünnepély alkalmával tartott felolvasás (28—31. l.). — Az „Irodalmi és műveltségi állapotok a XVII. században“ című fejezet a Szilágyi-féle Magyar nemzet története VI. kötetében. — A *Pallas lexikon*-ban: Martinovics-féle összeesküvés, Széchenyi-család, Széchenyi Ferencz, Széchenyi István, Széchenyi a magyar költészetben, Szilágyi Sándor stb. életrajzok. — Szerkeszti a *Magyar Történelmi Életrajzok*-at és a *Magyar irodalomtörténeti értekezések*-et. (Eddig megjelent belőle 8 füzet.) — Budapest, 1906. január 21-én. — Dr. Ferenczi Zoltán, I. tag.

A II. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA.

LEVELEZŐ TAGNAK:

Dr. BERNÁT ISTVÁN sociálpolitikai és közgazdasági író, a „Magyar Gazdák Szemléje“ s a „Szövetkezés“ című folyóiratok szerkesztőjét levelező tagnak ajánlom. Egész társadalmi életünknek, de különösen mezőgazdasági és szövetkezeti részének ügyeire vonatkozó, majdnem negyedszázados irodalmi munkásság elismerését kérem az Akadémiától, midőn Bernát István úrnak taggá választását ajánlani bátor vagyok.

Bernát István egyéniségének értelmi, szellemi típusát a tények gondos tanulmányozására való törekvés jellemzi. Ennek érdekében két világrészre kiterjedő utazások alatt tett észlelés, de különösen a magyar föld minden zugának s a szomszéd országok állapotainak sociálpolitikai átkutatása, az észlelt tények legfinomabb összefüggéseinek megfigyelése képezik az alapot, melyre Bernát István sociálpolitikáját építi, adják neki az irányt reformjavaslataihoz.

Czélját, melyre értelmi erőt következetesen összpontosította és tántoríthatatlanul fordította, egyéniségének tartalmát, erkölcsi típusát a magyar társadalomnak állandó, a napi áramlatok által gyakran elfödött főszükségleteinek felkarolása, e társadalom nagy tagozatai között a belső értékükhöz mért igazságosságnak s ebből folyólag a mezőgazdák és minden rendű kis emberek méltányos érdekeinek érvényesítése alkotják.

Az Akadémia könyvkiadóvállalatában megjelent, helyszíni tanulmányokból eredt „Észak-Amerika. Közgazdasági és társadalmi vázlatok“ (1886. 254 l.), nyitják meg az ő induktív, kutató irodalmi pályáját, melyre a „Változások küszöbén“ (1893. 138. nagy 8. r. l.) című sociálpolitikai tanulmány, mint Bernát István irodalmi működésének nevezetes mértőföldjelzője következik.

Az első munka a tárgyilagos, megfigyelő, exakt vizsgálat tereméke, melyre számos hasonló értékes kisebb dolgozat, tanulmány, a „Szövetkezés“ című folyóirat megalapítása következik. Ellenben a „Változások küszöbén“, mely hangjában, ereje és szellemességében a XVIII. századból híres angol Junius leveleire emlékeztet, fájdalmas kitörése a hazafi léleknek a magyar társadalom tényezőinek, erőinek állapota fölött. A sokat tanult, sokat látott, gondolkodó sociálpolitikusként érzelmi megnyilatkozása e tanulmány a szomorú pozitív tényekről, melyeket a magyar társadalomnak fő-, köz- és alsórendű tagozataiban, osztályaiban megfigyelt.

E tények további tisztázása, a mezőgazdasági kérdések általános nemzeti jelentőségének elismertetése, valamint a mezőgazdák öntudatra, öntevékenységre ébresztése érdekében folytatott küzdelem, az apostolkodás az összes kis emberek, kisiparosok és parasztok

közt a szövetkezés, az önszegély s a velök járó erkölcsi felelősségnek széles körű meggyökereztetése végett képezik Bernát István további kutató és térítő munkásságának anyagát.

E munkásság, hogy annak csak főbb termékeit említsem, a „Magyar Gazdák Szemléjé”-nek 1895-beni megalapítását, „A zálogba tett Magyarország”-ot (62 l.) az „Agrár Politiká”-t (136 l.), „A magyar demokráciá”-t (135 l.) és legutóbb „A magyar földbirtok tehermentesítése”-t (1905. V. 206 l.) eredményezte.

A tények gondos kutatása és megállapítása, a hazai viszonyok mellett a külföldi szociálpolitikai jelenségek folytonos szemmel tartása, az emberi életjelenségekben is uralkodó belső törvényszerűség tudatától való áthatottság, a nagy súly, melyet a szociálpolitikai vizsgálataiban és ítéleteiben a gazdasági, a lélektani tényezők méltatásán kívül az emberi életnek becsét megadó erkölcsi eszményekre helyez, adnak Bernát István irodalmi munkásságának különös jelentőséget.

Lelkiismeretes pragmatismusa, melylyel a társadalmi tények állapotát, statisztikáját, gazdasági, technikai, jogi oldalait felderíteni törekszik, sohasem feledteti vele az egész embert a maga fensőbb szükségleteivel. Innét van, hogy minden munkáját, így a nagy gonddal készült „A magyar földbirtok tehermentesítése”-t, az ember fölemelése, haladása iránti meleg érzés hatja át. Ez érzés azonban sohasem homályosítja el tudományos tárgyalagosságát, a mit utóbbi munkájában különösen bizonyított, mely a magyar parasztság és középosztály sorsa iránt aggódó gondoskodás mellett, óvakodó józansággal, a mesterséges hatalmi eszközök helytelenségének kimutatásával jelölte meg, miként lehetne társadalmunk e beteg tagozatait lábra állítani.

Melegen ajánlom Bernát István megválasztását a tekintetes Akadémiának. — Budapest, 1906. január 20. — **Dr. Concha Győző** r. t.

Dr. KÁRMÁN MÓR egyetemi magántanárt a tek. Akadémiának levelező tagul tisztelettel ajánlom, azon érdemei miatt, melyeket a paedagogia tudományos elmélete körül irodalmi téren szerzett. Idevágó munkásságából — nem tekintve kisebb czikkeit, tankönyveit, úgyszintén a régi Magyar Tanügy cz. paedagogiai folyóirat szerkesztése körüli érdemeit — főleg négy rendbeli tanulmányait és műveit emelem ki: 1. Azon, bár szétszórtnan megjelent, de együtteségökben szerves egészet képező, magas színvonalon álló fejtegetések, melyeket Kármán a Magyar Tanügy 1874., 1877., 1878., 1880. és 1881. évfolyamaiban, a gyakorló főgymnasium 1889/90-ik és 1890/1-ik évi értesítőiben és a Magyar Paedagogia 1892-ik és 1897-ik évi folyamaiban tett közzé. Ezen értekezések, melyekhez sorolható még a II. Egyetemes Tanügyi congressuson tartott előadása (I. a Congr. Naplójának 717—732. lapjait), együttvéve tudományos alapon álló

paedagogiai elmélet alapvonalait adják, a következő problémák fonalán: A paedagogia feladata és helye a tudományok sorában; a paedagogia alapjai és felosztása; a testi nevelés feladatai; az oktatás és a tanterv elmélete; a középiskola tanulmányi rendje; a vezetés elvei; az erkölcsi nevelés feladatai és a nevelés munkája. E dolgozatok legfőbb érdeme azon viszony megállapítása, mely a nevelés és a történeti élet közt fennáll. Ide sorolható a Kármán által megfogalmazott 1879. évi gymnasiumi tanterv és a részben általa szövegezett módszeres Utasítás, mely bár hivatalos jellegénél fogva nem tekinthető irodalmi terméknek, mindenkor kiváló bizonyítéka lesz Kármán paedagogiai elmélkedése tudományos és rendszeres nivoltának is. A külföldi paedagogiai irodalom e tantervet és a hozzá tartozó Utasítások általános részét, mely „Beispiel eines rationellen Lehrplans“ czímen, igen előkelő helyen német nyelven is megjelent, még ma is (egy negyedszázad múlva) elismeréssel említi. 2. *A tanárképzés és az egyetemi oktatás című paedagogiai tanulmány* (Budapest, 1895. Eggenberger, 222 l.), nagy történeti erudícióval s a külföldi intézmények beható méltatásával fejt ki az egyetemi előadásoknak, gyakorlatoknak, értekezleteknek, vizsgálatoknak a tanárképzéssel kapcsolatos feladatait. 3. *Adalékok a gymnasiumi oktatás elméletéhez.* (Kármán Mór előadásai, melyeket Waldapfel János adott ki; Budapest, Eggenberger, 1898 140 l.) Meggyőződésem szerint az elméleti paedagogiába vágó legjelentősb mű, mely az utolsó évtizedben magyar nyelven megjelent. Mindvégig önálló elmélkedésen alapuló, a didaktikai problémák mélyére ható, eszmékben gazdag fejtegetések, melyek megjelenésük óta a tanítás és nevelés széles területein termékenyítőleg hatottak. 4. *A felekezeti oktatás és az állam részvéte a népiskola szervezésében.* (Budapesti Szemle, CXIX. köt. 161—198; 338—377; CXX. köt. 70—109). E tanulmányban a szerző az európai kultúrállamok népoktatásának jelen szervezetét s főleg az államnak és egyháznak a népoktatás intézésében való szerepét világítja meg a történeti fejlődés előzményeiből, s oly teljességgel, mint az eddig semmiféle más, még külföldi munkákban sem történt.

Ezekből kiderül, hogy a mit Kármán Mór a paedagogia terén írt, mérsékelt terjedelme mellett is, gondolati tartalmának mélységénél, gazdagságánál és ösztönző erejénél fogva maradandó értékű. Mutatja ezt az a nagy hatás is, mely a szerző elmélkedésének nyomában járt s melynek egyik bizonyossága az 1897-ben megjelent Kármán-Emlékkönyv.

Mindezeknél fogva úgy érzem, hogy igazságos dolgot cselekszem, a mikor azt ajánlom a tek. Akadémiának, hogy Dr. Kármán Mórt, a ki az elméleti és gyakorlati paedagogia területein 40 évnél hosszabb, érdemes írói és tanári munkásságra tekinthet vissza, tevékeny élte alkonyán a magyar tudóshoz legméltóbb kitüntetésben

részesíteni és öt a II. A) alosztályba levelező taggá megválasztani méltóztassék. — Budapest, 1906. január 15. — **Dr. Fináczy Ernő** l. t.

Fenti ajánlatot mindenben magamévá teszem és Dr. Kármán Mórt a II. A) alosztály levelező tagjául a magam részéről is ajánlom. **Alexander Bernát** l. t.

Dr. KRÁLIK LAJOS magyar jogtudóst és jogtudományi író a II. oszt. A) alosztályába levelező tagnak ajánljuk.

Dr. Králik Lajos Budapesten 1849. október 11-én született. Irodalmi működésével már ezelőtt harmincz évvel figyelmet ébresztett a magánjog minden ágára kiterjedő nagytudományú respossumaiva, pedig nemcsak a hazai ügyvédi karnak előkelő tagjává küzdött fő magát, hanem a jogi szaktanácskozmányok és codificationális munkálatoknak tekintélyes tényezőjévé vált. Bennünket kiválóképen nagy irodalmi munkáiban: (*A csődtörvény.* 1881. 2. kiad. 1896. — *A magyar ügyvédség.* 1903. két kötet. — *A magyar polgári törvénykönyvnek a szülők és gyermekekről szóló része.* 1892. 189 l.) vajamint terjedelemre bár kisebb, de tartalmilag nagybecsű értekezéseiben (*A gabona elővételek; az uzsora.* — *Illetlen befolyás.* — *A jogi dolgozatok* (1905. 599 nagy 8 r. l. közt.) erősen kidomborodó tudományos egyénisége ösztönöz, hogy őt a tekintetes Akadémiának megválasztásra ajánljuk.

Králik az ő tudományos munkálkodásában a magyar jog multját és jelenét átértő és átérző lélekkel száll föl a nagy német jogtudomány kincses bányáiból az angol jognak az élettel szorosan kapcsolatos, az erkölestől, a hétköznapi éstől semmiféle fogalmi elvonások által el nem szakított eleven mezőire. Ütközben nem feledi a francziák józan, világos, bár a codexek uralma alatt, s a dogmatikus oktatási rendszer következtében némileg merevvé vált jogi világát.

Ily szellemi készüllettel vizsgálja a magyar jogfejlődés kívánalmait és mélyen behatol az intézmények alkotó elemeibe, állandóan ellene szegülve annak a szolgai receptiónak, mely nálunk az alkotmány helyreállítása után lábra kapott.

A fizetésektelen adósok hitelezőiről készült törvénytervezetben és indokolásban visszamegy a *Pauliana actio* tudományos finomságaira, több pontban új institutiókat derít ki. Az eskü a polgári perben, Bethmann-Hollweg szellemében új világitásba helyezi a hazai jog megfelelő alkotásait. A polgári törvénytervezetnek „A szülők és gyermekek” című részében az indokolás tudományos anyagával előbbre viszi családjogunkat, hol a többek közt az asszony jogállásának magyar magánjogi problémáját érdekesen oldja meg. „Illetlen befolyás” cím alatt ezt az intézményt az összehasonlító jogtudomány módszerével construálja s annak receptióját készíti elő. „A csődtörvény magyarázata” nem pusztá commentár, hanem olyan becses mű, mely az angol, francia és német tudomány vívmányait

teszi az összehasonlítás tárgyává a magyar irodalom és judicatura szeretetteljes felkarolásával. „*A magyar ügyvédség, Az ügyvédi kar*“ két kötetes nagy mű. Kezdi Ciceroval s adja az antique ügyvédség, az angol, francia, német és osztrák ügyvédség multját és jogi természetét, nemes felfogással fejtegeti az ügyvédség *köztségi jellegét*, mint a jogszolgáltatás fontos tényezőjét, gazdag judicaturával és alapos dogmatikával. A classikai képzés alapvető fontosságát a jogászai magasztos hivatás szempontjából méltányolja.

A mi Králik jogtudományi műveinek becsét különösen emeli az a nagy általános műveltség, mely azok háttérét nyújtja, valamint annak a kapcsolatnak állandó szemmel tartása, a mely a külsővé váló, tehát bizonyos fokig szükségképen formalismusra hajló positiv jogot az emberi élet egészével, ennek többi közt erkölcsi törvényeivel összefűzi. Mindezek alapján ajánljuk, hogy válaszzuk meg levelező tagnak Dr. Králik Lajost, a ki a forumról évekkel ezelőtt visszavonult s csak a jogtudománynak él. — Budapest, 1906. január 20. — Plósz Sándor t. t., Concha Győző, Nagy Ferencz, Vécsey Tamás r. tt., Kováts Gyula l. t.

Dr. SIMON JÓZSEF SÁNDOR budapesti főgymn. r. tanárt lev. tagul ajánlom. Hivatkozással mult évi ajánlatomra, melyben részletesen vázoltam Simon J. S. munkásságát, szerencsém van öt lev. tagul újból ajánlani. Simon egyike a philosophia leglelkesebb művelőinek hazánkban, újabban is beható krit. ismertetését közli az Athenaeumban Hegel phil. rendszerének, feltétlenül rászolgált, hogy nagy munkaerejét az Akadémia is méltányolja. — Budapest, 1906. január 29. — Pauer Imre, r. t.

A II. OSZTÁLY B) ALOSZTÁLYÁBA.

LEVELEZŐ TAGNAK:

Dr. KUZSINSZKY BÁLINT budapesti egyetemi ny. rk. tanárt levelező tagnak ajánljuk. Kuzsinszky az ifjabb tudós generáció egyik tevékeny tagja. Azóta, hogy néh. Torma Károlytól az aquincumi ásatások vezetését átvette, csaknem két évtizeden át szakismerettel és buzgalommal működik a főváros területe és környéke archaeologiai emlékeinek kutatásában és publikálásában. Sikeres munkásságának két, szemmel látható bizonyítéka az aquincumi római város területén emelkedő muzeum-épület, úgy a városligeti fővárosi pavillon helyiségeiben berendezett városi múzeum, melynek anyagát nagy utánjárással s sok nehézség leküzdésével jórészen maga Kuzsinszky gyűjtötte össze. Kuzsinszky Bálint 1901 óta az egyetem rendkívüli tanára s mint néh. nagynevű Schwarcz Gyula utóda az ó-kori történelmet tanítja. Ime irodalmi munkásságának átnézete:

1. A nisi éremllet. Arch. Ért. VII. (1887.)

2. Az ó-budai papföldi ásátások. Arch. Ért. VII. (1887.) és VIII. (1888.)
3. Délvidéki és erdélyi múzeumok. Arch. Ért. VIII. (1888.)
4. Az aquincumi mithraeum. Arch. Ért. VIII. (1888.)
5. Ausgrabungen in Aquincum 1887. Ung. Revue, VIII.
6. Az aquincumi Medeaszobor. Arch. Ért. IX. (1889.)
7. Hétfalusi éremlelet. Arch. Ért. IX. (1889.)
8. Aquincumi múzeum. Arch. Ért. IX. (1889.)
9. Római feliratos kövek Ó-Budán. Arch. Ért. IX. (1889.)
10. A legújabb aquincumi ásátások 1887—1890. Bpest Régiségei I.
11. Eine Medeagruppe aus Aquincum. Ung. Revue. IX.
12. A carnuntumi ásátások. Arch. Ért. X. (1890.)
13. Római sirok Budán és környékén. Arch. Ért. X. (1890.)
14. Az aquincumi ásátások 1882, 1884 és 1889-ben. Budapest Régiségei II.
15. Aquincum romjai. Budapest, 1890.
16. De inscriptionibus Latinis metro dactylico compositis. Egy. Phil. Közöny. XIV.
17. Az Aquincumi amphitheatrum. Függelékül: Két lakóház. Az 1890. és 1891-iki papföldi ásátások. Budapest Régiségei III.
18. Archaeologiai mozgalmak Rómában az utolsó 15 év alatt. Arch. Ért. XII. (1892.)
19. Az ormódi aranykincs érmei. Arch. Ért. XII. (1892.)
20. Római kori temető Aquincumban. Arch. Ért. XII. (1892.)
21. Die Ausgrabungen zu Aquincum. 1879—1891. Budp., 1892.
22. Pannonia római jogú városai. Egy. Phil. Közl. XVI. (1893.)
23. Az építkezés Aquincumban. Budapest Régiségei. IV.
24. Két római köemlék Ó-Budáról. Arch. Ért. XIII. (1893.)
25. Aquincum romjai, 2-ik kiadás 1894. U. a. németül és francziául.
26. Pallas Lexikon I—IV. köteteiben az ó-kori történeti és archaeologiai czikkek.
27. Pannonia és Dácia. A Szilágyi Sándor-féle „Magyar Nemzet Története“ I. kötetében. (1895.)
28. Az aquincumi castra kérdése. Arch. Ért. XVII. (1897.)
29. Az aquincumi múzeum és köemlékei. Budapest Régiségei. V.
30. Mikor szállották meg a rómaiak a Dunántúl északkeleti részét? Arch. Ért. XVII. (1898.)
31. Néhány szó Nemesis cultusáról. Arch. Ért. XVIII. (1898.)
32. Aquincumi köemlékek. Arch. Ért. XVIII. (1898.)
33. Funde aus Ungarn I. Jahreshefte des österr. arch. Institutes II. (1899.)
34. A papföldi ásátások 1897—98. Budapest Régiségei VI.
35. Aquincum római feliratai. III. Budapest Régiségei VI.
36. Aquincum s az ó-budai ásátások. Egy melléklettel és 12 szövegképpel. 1906.

37. Újabb köemlékek az aquincumi múzeumban. Budapest Régiségei VII.

38. A császári (Komárom m.) római sirok köemlékei. Arch. Ért. XXII. (1903.)

39. Egy ó-szőnyi köemlékről. Arch. Ért. XXII. (1903.)

40. Római köemlékek a Dunántúlról. Arch. Ért. XXII. (1903.)

41. Két györmegyei antik emlékről. Arch. Ért. XXII. (1903.)

42. Führer durch die Ausgrabungen u. das Museum in Aquincum. Bpest, 1903.

43. Mommsen Tivadar. Egyet. Phil. Közl. XXVII. (1903.)

44. Római feliratok az aquincumi múzeumban. Budapest Régiségei VIII.

45. A Corpus Inscriptionum Latinarum III. pótkötetében. (1902.)

46. Az ó-kori Lexikonban (1897—1904) a pannoniai és dáciai (ú. n. hungaricumok) vonatkozású czikkek (körülbelül 230.)

47. Az aquincumi ásatások és múzeum ismertetése. Budp., 1905. Budp., 1906. január 25. — **Ballagi Aladár** r. t., **Békefi Remig** l. t.

MIHALIK JÓZSEF urat, a kassai múzeum ministeri biztosát, levelező tagnak ajánljuk. — Mihalik 16 évi tanári működés után 1897-ben jutott ahhoz a működési körhöz és ahhoz a pályához, melyhez őt hajlamai és tehetsége vonzották. Az ezredéves kiállítás alkalmából ugyanis a történelmi főcsoport munkálataihoz mint rendező hivatott be és a következő évben az Országos Magyar Iparművészeti Múzeum őri állására neveztetett ki, a midőn alkalma nyílt, hogy teljes odaadással folytathassa tanulmányait az archaeologiai, iparművészeti és műtörténeti irodalmi téren, melyen immár 20 év óta a legnagyobb buzgalommal munkálkodik.

Ezen a téren szerzett kiváló ismeretei alapján bizta meg őtet a vallás- és közokt. minister 1901-ben a kassai múzeum szervezésével és rendezésével. Ezt a megbízatását 1903-ban befejezván, Kassán a Rákóczi emlékére rendezett kiállítás szervezésének munkáját végezte, majd 1905-ben a sárosvármegyei múzeumnak rendezésével bízott meg, mely múzeum Bártfán a stílszerűen helyreállított gyönyörű városházában nyert elhelyezést.

Húsz évi irodalmi működési ideje alatt nagy számú, jobbra önálló kutatásokon alapuló czikket, tanulmányt, értekezést írt, melyek nagy része az Archaeologiai Értesítő-ben jelent meg, kisebb része a Magyar Kárpát-Egyesület Évkönyve-iben, a Történelmi Társaság és egyéb kiadványokban. Különösen felemlítjük tanulmányait „Magyarország vidéki műkincseiről“, mely a Magyar Műkincsek III. kötetének első felét teszi ki; a „Csúcsives műizlés ötvösművészetének emlékeit“, tovább az „Ötvösművészeti emlékeit a renaissance-től XVIII. század végéig“; „Magyarország történelmi emlékei az 1896. évi millenniumi kiállításon“ című műben „Kassa város ötvösségének történeté“-t az

Arch. közlemények XXI. kötetében. Ez idő szerint is mint a kassai múzeum igazgatásával megbízott ministeri biztos működik Kassán és egy év óta az Akadémia arch. bizottságától nyert megbízásnak megfelelő a kassai székesegyház monographiájának megírásával foglalkozik.

Az előrebocsátottak alapján kérjük és ajánljuk Mihalik Józsefnek levelező taggá megválasztatását. — Budapest, 1906. január 29. — **Báró Forster Gyula t. t., Dr. Thaly Kálmán r. t.**

DR. TAKÁTS SÁNDOR kegyesrendi tanárt, kiváló gazdaság- és hadtörténeti kutatót, levelező tagul ajánlom. — Takáts Sándor történetírói munkássága immár huszonhárom éves multra tekinthet vissza. 1883-ban látott napvilágot tizenöt közleményben „Adatok Komárom történetéhez és ethnographiájához” című dolgozata a Komáromi Lapok hasábjain. Önállóan megjelent művei: Komárom IV. Béla alatt, pályadijat nyert értekezés (1885); Péczeli József élete (1885); Paedagogiai büntetések philosophiája I. rész (1888), II. rész (1889); Lapok egy kis város multjából (1886); Péteri Takáts József (1890); Részletek a nyelvújítási harez történetéből (1891); Benyák Bernát és a magyar közoktatásügy (1891); Kelemen diák és Károlyi Sándor családja (1892); Pállya István élete (1894); A magyar klarisszák volt pesti kolostorának története (1894); A főváros alapította piarista kollégium története (1896); A dohány elterjedése és az első dohány-monopolium hazánkban (1898). Úgy ezen, mint szakfolyóiratokban nagy számmal megjelent dolgozatai mind önálló, eredeti kutatásokon alapulnak és új forrásokat nyitnak meg hazai multunk megismerésére. Különös elismerést érdemelnek azon buvárlatai, melyeket hosszú éveken át a rengeteg gazdagságú udvari kamarai levéltárban óriási fáradtsággal és vaskövezetességgel végzett, hogy ezen végtelen becses s minálunk csak újabb időben méltatott levéltári anyagot XVI—XVIII. századi gazdasági, hadi és művelődési történetünk szempontjából értékesítse. Szakfolyóirataink 1897 óta telvék dr. Takáts Sándor dolgozataival, melyeknek mindegyike merőben új, eddig teljesen ismeretlen oldalát világítja meg nemzeti multunknak, első sorban a bécsi udv. kamarai levéltár iratainak tömegéből. Ilyen dolgozatai a *Gazdaságtört. Szemlé*-ben: A komáromi vizahalászat a XVI. században, két közlemény (1897); A komáromi harminczadosok dolga a XVI. és XVII. században (1898); A Szamos szabályozása a mult században (1898); Az ecsedi láp világa (1898); A harminczadosok elleni vizgálat 1560-ban (1899); Külkereskedelmi mozgalmak hazánkban I. Lipót alatt, három közlemény (1899); A Fuggerek mint marhakereskedők (1899); A dunai hajózás a XVI. és XVII. században, öt közlemény (1900); Méz- és viaszkivitelnk a XVI—XVIII. században (1900); A bécsi halkereskedők kiváltságai Magyarországon 1328-tól 1714-ig (1902); Az első dohánymonopolium bajai (1902); A magyar

kamara állapota 1628-ig (1903); Két világkereskedelmi czikkünk a XVIII. században (1903); A rézpénz mint országos csapás 1703-ban (1903); Hajóépítők telepítése Magyarországra a XVI—XVIII. századokban (1904). A *Századokban*: Dobó egri ágyú mestere (1901); Telepítések Esztergom vidékére a XVI. században (1903); II. Lajos király fia (1903); Magyarország és Nürnberg városa (1903); Érsekújvár árulói (1904); Kísérletek a magyar haderő feloszlatására 1671—1702, négy közlemény (1904); Vizsgálat Zrinyi Miklós ellen (1905). Az *Archaeologiai Értesítő*-ben: Augsburgi ötvösök munkái törökök és magyarok részére (1900); Az aacheni magyar templom égése (1900); A budai Mária Magdolna templom (1900); Mátyás és Beatrix bécsi mellképei (1900); A budavári Szent János kápolna kincsei; Régi királyi kincsek Báthory István birtokában (1900); Nádasdy Ferencz sárvári kincstára (1902); Absthenius Pál végrendelete; Donner szobrászról (1902); A budai várkápolna kincsei (1903). A *Magyar Nyelvőr*-ben: Egy elfeledett nyelvújító, két közlemény (1901); Régi pásztorélet, két közlemény (1903). A *Magyar Könyvszemlé*-ben: Előmunkálatok a Tripartitum új kiadására 1603-ban; Egy budai könyvnyomda felállításának terve az 1689-ik évben (1905). A *Magyar Nyelv*-ben: A jargaló és jargalás; A német mértéknevek hazánkban; A Látó (1905); A sztronga (1906) stb. E felsorolás korántsem meríti ki dr. Takáts Sándor tudományos kutatásainak közzétett eredményeit, de fogalmat ad azon nagyarányú irodalmi munkásságról s azon nagyérdekű gazdaság- és művelődéstörténeti anyagról, melylyel a fáradhatatlan kutató évtizedeken át nemzeti multunk leghomályosabb részleteinek felderítéséhez hozzájárult. Ezen szakszerű, tudományosan feldolgozott anyag közzétételén kívül nem csekélyebb érdemeket szerzett dr. Takáts Sándor az által is, hogy egyes érdekesebb, a nagyközönséget is érdeklő témákat tetszetős, népszerű, de mindig levéltári kutatáson alapuló feldolgozásban közöl, miről a lapokban, de különösen a Budapesti Hirlapban évek hosszú sora óta közzétett tanulságos dolgozatai tesznek bizenyságot. Ily következetes, eredményekben gazdag tudományos munkásságnak méltó jutalmát az Akadémia adhatja meg. — Budapest, 1906. január 29. — **Fejérfataky László** r. t.

TAKÁTS SÁNDOR, kegyesrendi tanár, a magyar történeti irodalom legbuzgóbb, legérdemesb és legalaposb munkásainak egyike. Több mint két évtized óta foglalkozik szülővárosa Komárom történetével s éppen 20 éve, hogy Pétzeli Józsefről írott szép és terjedelmes monographiájával a szakkörök figyelmét magára vonta. Magvas tanulmányai Péteri Takáts József életéről s a nyelvújítási harcok történetéből még szintén irodalomtörténeti téren mozognak, de „Benznyák Bernát és a magyar közoktatásügy“ czimű monographiájával s „A főváros alapította budapesti piarista kollégium“ nagyszabású történetével már a magyar közoktatásügy múltjának érdemes buvárai

köze lépett. E két irányban kifejtett irodalmi munkásság már tágas körben őszinte becsülést szerzett az eleven tollú s alapos tudósnak, midőn a kedvező véletlen több mint tíz évvel ezelőtt tulajdonképeni terrenumára, a magyar gazdaságtörténet töretlen földjére vitte Takátsot. Azoknak a rövidebb és hosszabb, a Gazdaságtörténeti Szemlében s önálló füzetek- és kötetekben is megjelent tanulmányoknak, melyek mindegyike egy-egy fontos hazai közgazdasági ág multját világítá meg egyszerre előttünk, értéke annál nagyobb, mert bennük addig teljesen ismeretlen és fölhasználatlan, pedig legelsősorángú levéltári kútfők nemes érczét dolgozta föl tetszetős formában a fáradhatlan és termékeny buvár. Tán elég volna itt egyre-kettőre, mint pl. a „Vizahalászat a XVI. században“, vagy „A dohány elterjedése hazánkban és az első dohánymonopolium“, a „Hajóépítők telepítése Magyarországon a XVI., XVII. és XVIII. századokban“, a „Két világhereskedelmi cikkiünk a XVIII. században“ című kisebb, vagy a „Külkereskedelmi mozgalmak hazánkban I. Lipót alatt“ és a „Dunai hajózás a XVI. és XVII. században“ című nagyobb monographiákra utalnom, mint olyanokra, melyek Takáts működésének valóságos *úttörő* jellegét mutatják. S mégsem állhatom meg, hogy ki ne emeljem azt az óriás gyűjteményt is, mely hazai és külföldi levéltárakból hangyaszorgalommal és szakértelemmel föl kutatott adatait tartalmazza hazánk XVI—XVIII. századbeli főpénzforrásának, a marhakereskedésnek. E hatalmas anyag földolgozása a Mohácsot követő századok hazai művelődéstörténetéről teljesen új képet fog nyújtani, mert meg fog ismertetni bennünket egy gazdag, független, iskola-alapító és irodalombarát, tösgyökeres magyar néposztálylyal, a magyar kereskedő polgársággal, melyről eddig sejtelmünk is alig volt.

Gazdaságtörténelmi buvárkodásai hazai és külföldi levéltárakban nagyértékű és elsőrendű anyagot vetettek útjába Takátsnak a magyar hadtörténelem kérdéseire vonatkozólag is. Nem tudott mellettük érdeklődés nélkül elhaladni — s ezen érdeklődésnek köszönhetők e téren mozgó szép tanulmányai a „Századok“-ban. Rövidség okáért csak egyet akarok közülök kiemelni, a „Kisérletek a magyar haderő felosztására“ címűt, mely az I. Lipót alatti sötét viszonyokat erről az oldalról mutatja be meglepő új adatok alapján. De jónak vélem hangoztatni, hogy a Mohácsot követő időkbeli magyar honvédelem fejlődésének s szervezetének történetét is joggal várjuk Takátstól, a ki e tárgyra eddig kihasználatlan forrásokból már ezernyi és ezernyi adatot hordott össze.

Ezt a sikeres, sőt, mint említém, nagyrészen *úttörő* munkásságot hosszú sora egészíti ki kisebb köztörténeti, művelődéstörténeti s régészeti cikkeknek, bírálatoknak s közleményeknek különféle szakfolyóiratokban, a minők a már nevezetteken kívül az Archaeolog. Értesítő, a Magyar Nyelvőr s a Magyar Nyelv, sőt széleskörű kutatásainak még forgácsait is kitűnően tudja a művelt közönség hasznára

értékesíteni Takáts; mert alig van köztünk, a kinek nem szereztek volna élvezetet azok a (mindig kütfői adatokra támaszkodó) egészséges, jóízű magyarsággal írott tárczák, melyeket tőle — a magyar művelődéstörténet tágas mezejéről — a Budapesti Hirlapszokott közölni.

Jó lélekkel állítom az előadottak után, hogy az Akadémia valódi és sokszoros érdemet fog erkölcsi jutalomban részesíteni, midőn dr. Takáts Sándort levelező tagjává bevásztja. — Bécs, 1906. január havában. — **Dr. Károlyi Árpád** r. t.

A II. OSZTÁLYBA.

KÜLSŐ TAGNAK:

BRUSA EMIL urat, a torinói egyetemen a büntetőjog és büntető perjog rendes tanárát és a „Reale accademia delle scienze“ rendes tagját, a II. osztályba külső tagul ajánljuk. Brusa úr, a ki 1843. szept. 9-én született. 1871-től 1877-ig a modenai egyetemen a jogbölcészletnek és a nemzetközi jognak, 1877-től 1880-ig az amsterdami egyetemen a büntetőjognak tanára volt; 1880 óta pedig jelenlegi állásában működik.

Brusa úrnak tudományos és irodalmi munkássága *több irányú* és különösen az anyagi és alaki büntetőjog, valamint a börtönügyi tudományok terén mélyebb nyomokat hagyó.

Mint az *anyagi büntetőjog* művelője, Brusa úr több kiválóan becses, eszmékben gazdag és érvelésben mélyen járó dogmatikai munkát írt. Jelentékeny részt vett az olasz és a németalföldi büntető törvénykönyvek javaslatának szerkesztésében is. Jelenleg Brusa úr tudományos tekintélyénél fogva vezéreül tekinthető az olasz büntetőjogászok azon csoportjának, mely a mult század utolsó két évtizedében Olaszországban nagy hevességgel fellépett radikális irány túlzásaival szemben a tudományos irodalomban megvédte a jelenkori büntetőjog alapjait.

Különösen kiemeljük a tudománynak tett azon jelentékeny szolgálatát, hogy Olaszországban mint a legelsőek egyike beható érveléssel mutatta ki a heves újítók tudományos eszközeinek hiányosságát, a megfigyelések ki nem elégitő eredményeire alapított tételeik fogyatékoságát.

Mint a *büntető perjog* művelője Brusa úr több kiválóan becses dolgozat megírásán felül nagy érdemeket szerzett az által, hogy az olasz kir. kormány megbízásából éveken át részt vett az új olasz büntető perrendtartás előkészítésének nagy munkájában és a hivatalos kormányjavaslat indokolásának szerkesztésében. Ez a megbízás egyúttal bizonyítja, hogy hazájában is mennyire méltányolják nagy tudását, tehetségeit és előhaladott korában sem csökkent munkaerejét.

Kiváló tudományos munkásságot fejtett ki Brusa úr a *nem-*

zetközi börtönügyi congressusokon, így a legutóbb, 1905. szeptember havában tartott budapestin is. Ezen nemzetközi tudományos összejöveteleken, mint az olasz kir. kormány hivatalos képviselője vett részt; a congressus egyik szakosztályának tárgyalásait állandóan vezette és mind a szakosztályokban, mind a teljes ülésekben alapos tudományos munkát végzett.

Az államtudományok körében Brusa úr érdemeket szerzett az által, hogy hazájának közjogát a külföldi tudományos irodalomban rendszeresen tárgyalta.

Magyarország iránt Brusa úr mindig a legnagyobb rokonszenvvel viseltetett. Ezt legutóbb avval is nyilvánította, hogy a budapesti börtönügyi congressus befejezte után felső oktatási viszonyainkat, közmívelődési intézményeinket, könyvtárainkat több napig tüzetesen tanulmányozta.

Brusa úr nagy terjedelmű irodalmi munkásságának legkiválóbb termékeit a következő összeállítás tünteti fel:

I. Önállóan megjelent nagyobb büntetőjogi munkák

1. Studi sulla recidiva. (Milano, 1866.)

2. Il codice penale zurighese. (Venezia, 1873.) (A nagy nevű Carraraval együtt írta).

3. Il progetto di codice penale olandese. (Bologna, 1878.)

4. Corso di diritto e procedura penale. (Torino, 1880.) 227 l.

5. Lezioni di diritto e procedura penale. (Torino, 1881.) 256 l.

6. Saggio di una dottrina generale del diritto penale. 543 l. Torino, (Candeletti) 1884. (Bővebb feldolgozása a 4. sz. a. írt műnek.)

7. Sul nuovo positivismo nella giustizia penale. Torino, (Unione Tip. Editr.) 1887.

8. Prolegomeni al diritto penale. Torino, (Candeletti) 1888.

9. Osservazioni sul libro 1. titolo 1. del progetto del codice: penale pel Regno d'Italia. Milano, (Tip. Guerra) 1889.

10. Di alcune delle più recenti riforme nella legislazione italiana. Torino, (Paravia) 1890.

11. Di una sanzione penale alla convenzione ginevrina per i feriti in guerra. Torino, (Clausen) 1896.

12. Codice di procedura penale norvegese. Torino, (Bocca) 1900.

II. A közjogból és nemzetközi jogból:

Das Staatsrecht des Königreichs Italien (A Marquardsen-féle „Handbuch des öffentl. Rechts“ IV. részében.) Freiburg, 1892.

Önállóan megjelent kisebb művei:

1. La moral e il diritto penale nei limbi. (Egyetemi megnyitó beszéd.) Torino, (Unione Editr.) 1880.

2. Parere sul ricorso in Cassazione di D. q. Cortini, imputato di appropriazione indebita. Bologna, (Azzoguidi) 1895.

3. Rodolfo di Gneist. (Emlékbeszéd a turini tudom. Akadémiában.) Torino, (Clausen) 1896.

4. Simulazioni nelle costituzioni sociali. (Unione Editr.) Torino, 1899.

5. Il tentativo di delitto nel diritto italiano secondo B. Hes. Torino, (Clausen) 1900.

A *Carrara emlékezetére* kiadott gyűjteményben:

Adattamenti penali. (371—390. l.) Lucca, (Marchi) 1899.

A *Pessina* 50 éves tanári jubileuma alkalmából kiadott gyűjteményben:

Correzione straordinaria di condanne penali Napoli, (Trani) 1899

Egyes folyóiratokban:

1. *Rivista penale*:

I. köt. Sul progetto Vigliani di 1874.

X. köt. Il congresso giuridico di Torino.

XXIV. köt. Efficacia della riparazione del danno privato nella repressione dei delitti contro la proprietà. 1886.

XXX. köt. Della concausa nell' omicidio. 1889.

XXXVII. köt. Della tentata subornazione e del tentativo in generale 1893.

XXXIX. köt. Della giustizia penale eccezionale in occasione della presente dittatura militare. 1894.

XLVI. köt. Efficacia delle modificazioni legislative sul patto di estradizione. 1897.

LVIII. köt. La contravvenzione penale e l' azione civile. 1903.

2. *Annuario di giurisprudenza italiana*: (Firenze.)

La corte di cassazione di Napoli e il progetto di codice penale italiano. 1870.

3. *Monitore dei tribunali*:

VIII. köt. Sul nuovo progetto di codice penale italiano.

Il progetto di codice penale pel cantone di Ticino.

I professori Hanse Veratti sulla pena di morte.

XXII. köt. Il secondo congresso giuridico a Torino.

4. *Archivio giuridico*:

1870: Il libro primo di progetto di codice penale ticinese.

1871: Della pena di morte.

5. *Rivista di discipline carcerarie*:

1880: Il progetto di codice penale croato ed il codice austriaco ed ungherese. (E. Tauffer.)

1880: La detenzione semplice (custodia honesta) ai Paese Bassi.

1883: Progetto della legge sugli stabilimenti necessarie per l' applicazione di nuovo codice penale hollandese.

1900: Riparazione alle vittime dei delitti. (Brüsseli b. congr.-ról.)

1900: Estradizione dei cittadini. (Brüsseli b. congr.-ról.)

6. *Archivio di statistica*:

1879: Riforma penitenziaria in Italia.

7. *Giurisprudenza italiana*:

XXVII. Un caso di conflitto delle leggi penali.

8. *Giornale delle leggi*: (Genova.)

1870: Di una grave lacuna nelle leggi italiane.

9. *Cassazione unica*:

1897: L' animo del diffamatore.

1898: La concausa nei delitti colposi.

10. *Rivista italiana per le scienze giuridiche*:

1889: Sul sistema penale del nuovo progetto di codice.

11. *Revue de droit international*. Bruxelles, 1884.

La jurisdiction du vatican.

A „Commissione per la statistica giudiziaria“ kiadásában (Roma, 1900): Esercizio della patria podestà istituzioni pupillari, minorenni, traviati e delinquenti.

Mindezek alapján Brusa Emil úrnak külső tagul megválasztását melegen ajánljuk. — Budapest, 1906. jan. 20. — Wlassics Gyula r. t., Balogh Jenő l. t.

DENIS ERNŐ urat, a modern történet tanárát a párizsi egyetemen, külső tagnak ajánlom. Szül. 1848-ban. 1867-ben az École Normale Supérieure tagja, azután lyceumi tanár. 1878-ban doctoratust tett: *Huss et la guerre des Hussites* cz. munkájával, melyet a francia akadémia megjutalmazott. Erre a bordeauxi egyetem történet-tanára lett, a honnan 12 évvel ezelőtt a Sorbonne-ra hívták, mint az egyetemes európai történet tanárát. Ebben a minőségében tette közzé: *Fin de l'indépendance Bohème* cz. két kötetes művét (1890) és *La Bohème depuis la Montagne blanche* (2 vaskos kötet. 1903), mely jelenleg a legbehatóbb cseh történet, melyet Csehországon kívül irtak. (L. Századok 1903). Ezt a munkát is megjutalmazta a francia Akadémia. Írt ezenkívül több munkát: *L'Allemagne de 1789 à 1810* (1896) és *L'Allemagne de 1810 à 1852* (1898). A Larisse és Rambaud-féle Egyetemes Történetben ő írta meg a magyarok történetét a mohácsi vészig. Jelenleg az egyedüli Sorbonne-i tanár, ki a magyar történeti irodalom termékeit olvassa és előadásaiban felhasználja; és ámbár irodalmi működésének súlypontja a cseh történet, (régóta tagja a prágai akadémiának) a magyar történetet is nagyon jól ismeri. — Budapest, 1906 január 25. — Óváry Lipót l. t.

HORN EMIL Párizsban élő hazánkfiát van szerencsénk az Akadémia külső tagjává megválasztásra ajánlani. Jeles atyja, a kiváló nemzetgazdasági tudós és száműzetéséből az országba visszatérve rövid időn át a kereskedelmi ministerium államtitkárja. Magyarország politikai jogait és állását ismertette a külföld előtt. Fia pedig, ki atyjának bekövetkezett halála után visszatért Párizsba s ott tanulmányait befejezte, a magyar történet és a magyar irodalom ismeretése körül szerez magának kiváló érdemeket, kinek műveit a francia

Akadémia két ízben koszorúzta meg és a kit mint író a francia kormány most tüntette ki a becsületrend lovagkeresztjével.

Az irodalmi pályán korán kezdette meg működését. Közzétette a *La Grande Nation*-t (1870—71), melyhez a nagy államférfi és tudós, Jules Simon, egykor Franciaország miniszterelnöke, írt előszót.

Horn Emil jelentékeny működést fejt ki Párizsban úgy a nemzetgazdasági, mint az emberbaráti intézmények terén; irodalmi munkásságát pedig teljesen annak a czélnek szenteli a legnagyobb buzgósággal, odaadással és önzetlenséggel, hogy Franciaországban, hol Magyarországot még oly kevésbé és abban a kevésben is oly rosszúl ismerik, a magyar történelmet és irodalmat megismertesse.

Történelmi művei közül felemlítjük Szent Istvánt (*Saint Etienne, roi Apostolique de Hongrie* III. kiadás). — A francia Akadémiától megkoszorúzott Szent Erzsébetet (*Sainte Elisabeth de Hongrie* II. kiadás). — Az 1905. év őszén megjelent Rákóczi (*François Rákóczi II., Prince de Transylvanie*), melynek francia lapokban és folyóiratokban a legnagyobb elismeréssel való ismertetése még folyik s a napokban mutatta azt be Sorel az Institutben, az erkölcsi és politikai tudományok Akadémiájában.

Különböző folyóiratokban megjelent tanulmányai közül a következők említendők fel:

Marie d'Anjou, roi de Hongrie. — Les Bénédictins en Hongrie. — Inauguration des Portes de fer. — Exposition de Kassa. — La femme en Hongrie. — A „Science et Religion“ czímű gyűjteményben, melyből eddig a különböző nemzeteknél a tudományos és vallásos téren felmerülő kérdésekről 380 füzet jelent meg, február hóban két tanulmányt tesz közzé: *Le christianisme en Hongrie és Organisation religieuse de la Hongrie* czim alatt.

A magyar legendákból és regékből a magyar költők után vagy saját kutatásai alapján egész sorozatot közöl, melyekből a következők említhetők fel: Szent László sirja; Dobozi; Szilágyi Erzsébet; A nemzeti zászló; Köszeg ostroma; Bosnyák Zsófi; Dobozi; Isten kardja; Szent László; Szent István; Tihanyi viszhang; Lehel kürtje; Kupa; Buda. Mindezek és még itt fel nem sorolt egyéb legendák külön kötetben is meg fognak jelenni.

A magyar irodalom ismertetésének terén is bámulatos tevékenységet fejtett és fejt ki. Jókairól írt tanulmányát Boissier G. méltatta előszóra és a francia Akadémia megkoszorúzta. Mikszáth Kálmán, Rákosi Viktor. Tárczai G. műveiből többet ültetett át francziába. (*Le parapluie de St. Pierre, Les trois brigands, Rivalité.*)

Magyarországra, a magyar irodalomra vonatkozó számos cikket közöl a legelőkelőbb francia lapokban és a folyóiratokban ismerteti a magyar írók munkásságát és műveiket, melyek tanúságot tesznek arról, hogy Magyarország is komoly és alapos tevékenységgel veszi ki részét a művelődés és tudomány előbbrevitelének nagy és terhes munkájából.

Horn Emilnek valóban kiváló szolgálatai érdemesek arra, hogy a M. T. Akadémia külső tagjává megválasztásával nyujtsa neki az elismerést. — Budapest, 1906. jan. 29. — **Br. Forster Gyula** t. t., **Dr. Thaly Kálmán** r. t.

LAVISSE ERNEST kiváló francia történetirót, az École normale supérieure igazgatóját, a II. osztályba külső tagul ajánlom. Lavisse neve a történetirók előtt sokkal ismertebb és tiszteltebb, semhogy az ajánlás bő indokolásra szorulna. A jelenleg 64 éves tudós a tanári pályán tette nevét ismertté. 1865-ben a nancyi lyceum tanára; innét került Párisba, hol III. Napoleon udvarában a prince imperial történettanára lett. 1888-ban a Sorbonne rendes tanára; majd a francia felsőbb oktatás egyik reformátora; 1892 óta a francia Akadémia tagja. Nevezetesebb művei: *La Marche de Brandebourg sous la dynastie ascanienne* (1875), *Études sur l'histoire de Prusse* (1879), *La jeunesse du Grand Frédéric* (1891), *Trois empereurs d'Allemagne* (1888), *Les origines germaniques de la France*, *Histoire du Saint Empire*, *Vue générale de l'histoire politique de l'Europe* stb. Az egyetemi tanulmányok reformjára vonatkozóak: *Questions d'enseignement national* (1885), *Études et Étudiants* (1890), *A propos de nos écoles* (1895). A legkiválóbb francia történelmi vállalatok élén áll; Rambaud-val együtt szerkesztette a „*Histoire générale du IV. siècle à nos jours*“ cz. tizenkét kötetes kiadványt, melyben hazánk történetének is előkelő hely jut; jelenleg szerkesztője a *Histoire de France* (Hachette) nagy vállalatnak és abban XIV. Lajos korát írja. — Budapest, 1906. jan. 29. — **Fejérpataky László** r. t.

A III. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA.

RENDES TAGNAK:

RADOS GUSZTÁV levelező tagot rendes tagnak ajánljuk. Rados Gusztáv, kit Akademiánk 1894-ben választott levelező tagjává, széles látókörű matematikus. Csak nem régen is a Bolyai-díjról írt szép jelentésével, melyben a matematika legkülönbözőbb fejezeteiben elért legújabb eredményekről ad hű és élénk képet, jelentékeny szolgálatot tett a Magyar Tudományos Akadémiának. Értekezéseiben különösen az algebrát becses tételekkel gazdagította. Kiindulva abból a két gondolatból, hogy bármely egy ismeretlenű algebrai egyenlet mint egy lineáris helyettesítés karakteristikus egyenlete fogható fel, s hogy minden lineáris helyettesítéshez bizonyos számú adjungált és számtalan indukált helyettesítés, bármely két lineáris helyettesítéshez pedig egy Hurwitz értelmében vett szorzathelyettesítés tartozik, igen termékeny módszert talált arra, hogy bármely algebrai egyenletet

számtalan más egyenlettel hozza kapcsolatba, az eredeti és az új egyenlet gyökei közötti törvényszerű összefüggést megvizsgálja, végre hogy ezen az alapon bármely algebrai egyenlet resolvenseit explicite előállíthassa. Ugyancsak az adjungált és indukált helyettesítések elmélete arra képesítette, hogy a lineáris helyettesítések bármely csoportjából számtalan más fontos helyettesítési csoportot vezessen le.

Rados Gusztáv értekezései: 1. *A felsőbbfokú kongruenciák elméletéhez.* Math. és természett. Értesítő, 1883. I. k. — 2. *Egy a geometriában fellépő számelméleti problema.* U. o. 1885. III. k. — 3. *Az algebrai függvények elméletéhez.* U. o. 1885. III. k. — 4. *A szétbontható alakok elméletéhez.* U. o. 1886. IV. k. — 5. *A determinánsok elméletéhez.* U. o. 1886. IV. k. — 6. *Az n -edrendű elliptikus függvények különböző meghatározásairól.* U. o. 1888. VI. k. — 7. *A térbeli görbék elméletéhez.* U. o. 1890. VI. k. — 8. *Az orthogonális helyettesítések elméletéhez.* U. o. 1892. X. k. — 9. *A Laplace-féle egyenlet gyökereiről.* Mathematikai és physikai Lapok, 1892. I. k. — 10. *Az adjungált helyettesítések elméletéhez.* Math. és term. Értesítő, 1892. X. k. — 11. *Új soralakok az „ e ” számára.* U. o. 1893. XI. k. és Math. és phys. Lapok, 1894. III. k. — 12. *Egy minimum-problema elemi tárgyalása.* Math. és phys. Lapok, 1893. II. k. — 13. *Az adjungált alakok elméletéről.* U. o. 1894. III. k. — 14. *A semidefinit quadratikuss alakok elméletéhez.* Mathem. és term. Értesítő, 1895. XIII. k. — 15. *Adjungált négyzetes alakok.* U. o. 1896. XIV. k. — 16. *Az adjungált bilineár alakok elméletéhez.* U. o. 1896. XIV. k. — 17. *Az orthogonális helyettesítések együtthatói között fennálló feltételi egyenletek.* U. o. 1898. XVI. k. — 18. *Indukált helyettesítések.* U. o. 1898. XVI. k. — 19. *Egy igen egyszerű mechanikai igazságnak matematikai tárgyalása.* Math. és phys. Lapok, 1898. VII. k. — 20. *Indukált helyettesítések csoportjai.* Math. és term. Értesítő, 1899. XVII. k. — 21. *Az indukált helyettesítések karakteristikuss egyenletének tényezőkre való felbontása.* U. o. 1899. XVII. k. — 22. *Adalékok az algebrai resolvensek elméletéhez.* U. o. 1899. XVII. k. — 23. *Az orthogonális helyettesítések elméletéhez.* U. o. 1900. XVIII. k. — 24. *Adalékok a szabályos sokszögek elméletéhez.* U. o. 1904. XXII. k. — 25. *Az általános körosztási egyenlet discriminánsa.* U. o. 1904. XXII. k. — 26. *Emlékbeszéd Kronecker Lipót külső tagról.* Akad. Emlékbeszéd. 1898. — A felsorolt értekezések többnyire németül is megjelentek a Journal für reine u. ang. Mathematik és a Math. u. naturw. Berichte aus Ungarn cz. lapokban. Továbbá Rados még több nagyobb terjedelmű cikket irt a Pallas Nagy Lexikonába. Ő szerkeszti a Matematikai és physikai Lapok matematikai részét. — Budapest, 1906. január 10. — König Gyula r. t., Kürschák József l. t.

LEVELEZŐ TAGNAK :

Dr. BEKE MANÓ budapesti tudomány-egyetemi ny. rendes tanárt levelező tagnak ajánljuk. — Beke Manó mind az önálló tudományos kutatás terén, mind a matematikai ismeretek terjesztése és a matematikai tankönyvirodalom fejlesztése körül elismerésre méltó érdemeket szerzett. Azért őt abban a meggyőződésben ajánljuk levelező tagnak, hogy benne Akadémiánk buzgó és derék munkásra fog találni. Irodalmi munkái : A) Matematikai értekezések : 1. *A legkisebb működés elve a Gauss-féle görbületelmélet alapján.* Math. és term. Értesítő, 1884. — 2. Ugyanaz németül a Math. und naturw. Berichte aus Ungarn-ban. — 3. *A hypercomplex számok elmélete.* Math. és phys. Lapok. 1892. — 4. *A ferdén symmetrikus helyettesítések elméletéhez.* U. o. 1892. — 5. *A biquadrátikus egyenletek megoldásához.* U. o. 1893. — 6. *Die Irreducibilität der homogenen linearen Differentialgleichungen.* Math. Annalen. 1894. — 7. *Die symmetrischen Functionen bei den hom. lin. Differentialgleichungen.* U. o. 1894. — 8. *Zur Gruppentheorie der hom. lin. Differentialgleichungen.* U. o. 1897. — 9. *Die Einfachheit der alternierenden Gruppe.* U. o. 1897. — 10. *Az adjungált helyettesítések alkalmazása az adjungált differenciál-egyenleteknél.* Math. és phys. Lapok. 1894. — 11. *Egy tétel a homogen lin. differenciál-egyenletek algebrai integráljairól.* U. o. 1895. — 12. *A görbületi mérték csoportelméleti tárgyalása (feladatmegoldás).* U. o. 1895. — 13. *A casus irreducibilis a harmadfokú egyenletnél.* U. o. 1896. — 14. *A homogen lineáris differenciál-egyenletek resolvenseinek alapegyenleteiről.* Math. és term. Értesítő. 1893. — 15. *Az alternáló csoport egyszerűsége.* Math. és phys. Lapok. 1898. — 16. *Egy elemi algebrai tétel.* U. o. 1898. — 17. *A homogen lin. differenciál-egyenletek alapegyenleteiről.* U. o. 1898. — 18. *Adaléka kapcsolástanhoz.* U. o. 1900. — 19. *A Γ -függvénynek egyik tulajdonsága.* Ugyanott 1900. — 20. *A lineáris diff. egyenletrendszer egyik resolvense.* U. o. 1901. — 21. *Differenciálalakok interpolációja.* U. o. 1901. — 22. *Az állandó együtthatókkal bíró lin. differenciál-egyenletek elméletéhez.* U. o. 1901. — 23. *Egy középérték.* U. o. 1902. — 24. *A Taylor-sor maradéktagja.* U. o. 1902. — 25. *A Bolyai-féle trigonometria.* U. o. 1903. — 26. *Egy függvényreláció.* U. o. 1903. — 27. *A lin differenciál-egyenlet alapegyenletéről.* U. o. 1905. — 28. *Hal-mazok æquivalentiája.* U. o. 1905. — B) Népszerű cikkek : 1. *A számrendszerről.* Az V. ker. áll. főreáliskola értesítőjében. 1885—6. — 2. *Véletlenség, valószínűség, bizonyosság.* Természettudományi Közlöny. 241. füzet. 1887. — 3. *A kör négyszögítése.* U. o. 259. füzet. 1890. — 4. *A számlálás.* A term. társulat jubileumi emlékkönyvében. — C) Didaktikai cikkek és tankönyvek : 1. Több cikk

a Pallas Nagy Lexikonában. — 2. *A geometriai oktatás*. 2 czikk a Magyar Tanügyben. 1884. — 3. *A számtani oktatásról*. Országos középisk. tanáregyesületi Közlöny. 1886. — 4. *A másodrendű görbék egyenleteinek jellegéről*. U. o. 1883. — 5. *A számfogalom felépítése az algebrai tanításban*. Magyar Tanügy. 1886. — 6. *A trigonometria tanításához*. Tanáregy. Közlöny. 1888. — 7. *König „Analysis”-ének ismertetése*. U. o. 1887. — 8. *Unger: „Methodik des Rechnens” ismertetése*. U. o. 1887. — 9. *A matematika az egységes középiskolában*. U. o. 1892. — 10. *Mathematikai értékezések ismertetése*. U. o., két czikk. 1892. — 11. *A logaritmus tanításához*. U. o. 1892. — 12. *Typikus hibák a matematikában*. Magyar Paedagogia. 1900. — 13. *Számtan a középiskoláknak*. 1892. — 14. *Algebra a kereskedelmi iskoláknak*. 1890. — 15. *Mértan a ker. iskoláknak*. 1891. — 16. *Algebra a középiskoláknak* (König-Beke). 1892. — 17. *Számtan a népiskoláknak*. 1894. — 18. *Vezérkönyv a népiskolai számtani oktatáshoz*. 1898. — 19. *Számtan és Mértan a gazdasági ismétlő iskoláknak*. 1898. — 20. *Érettségi vizsgálati feladatok gyűjteménye*. 1893. — Budapest, 1906. jan. 20. — **König Gyula** r. t., **Kürschák József** l. t.

A III. OSZTÁLY B) ALOSZTÁLYÁBA.

RENDES TAGNAK:

SZEPES-SZOMBATI GENERSICH ANTAL levelező tagot, a levelező tagságra történt ajánlásokor bemutatott és azóta közlött s alább kimutatott számos jeles munkája alapján rendes tagnak ajánljuk. Genersich egyetemi tanár 1870 óta szorgalmas munkása a magyar orvosi irodalomnak és a kórboncztan egyik legjelesebb képviselője s mint író és mint tudományszakának szóval hirdetője egyaránt elévülhetlen érdemeket szerzett magának.

Ezek alapján kérjük a tek. Akadémiát, méltóztassék őt a III. osztály rendes tagjává megválasztani, annál is inkább, mivel ő erre már levelező taggá történt megválasztásakor is érdemes volt.

Legyen itt ajánlottunkat levelező taggá történt megválasztatása óta írott munkáinak sora a következőkben csatolva és ismertetve:

I. Nagyobb munkák:

1. A Belky János-féle Törvényszéki Orvostan című munkának V. és VI. fejezetében: *A holt testen észlelhető jelenségek és a személyazonosság* — 633—715. old. — Megjelent mint az Orv. könyvkiadó társulat kiadványa 1895-ben. (Jendrassik E. az előszóban mondja: „a munka becsét tetemesen emelte az által, hogy saját gazdag tapasztalatait . . . oda kölcsönözte Belky hátrahagyott . . . munkálatának.”)

2. Kaufmann Ede: „A részletes kórbonecztan tankönyve“ című munkáját Minich Károly, Feldmann Ignác, Krompecher Ödön és Verebélyi Tibor közreműködésével fordította le az orvosi könyvkiadó társulat megbízásából. Mindent a nyomtatás előtt és nyomtatás alatt külön és a társakkal együtt dolgozott át, az itt-ott szükséges értelmi javításokkal ellátta (a melyeket a szerző is későbbi kiadványában felhasznált). Csak így volt elérhető a munka egyöntetűsége és az, hogy a jeles mű magyar fordítása a tömött és tartalmas szerkezete mellett úgy olvasható, mintha eredetileg magyar nyelven írták volna. Kiadta az Orv. könyvkiadó társulat az első kötetet 1902-ben a másodikat 1903-ban összesen 1342 old.

3. Az igazságügyi orvosi tanács munkálatai I. kötete, melynek első négy füzete 1905-ben tényleg megjelent, az ötödik is ki van nyomtatva s e napokban jelenik meg. A tárgyalt vélemények (210) halált okozott sértésekre és gyilkosságra vonatkoznak. Ezen kiválogatott vélemények mintegy felét G. dolgozta ki eredetileg, háromnegyed részét ő készítette nyomda alá s az egésznek szerkesztését végezte. Kiadja a m. kir. igazságügyi ministerium.

(Szerkeszti Genersich Antal, munkatársak Bókay Árpád, Eröss Gyula, Preisz Hugó, Tóth Lajos 1905—1906. 806 oldal.

II. Kisebb munkák:

4. A Kóros kövek keménysége. Magy. Orv. Arch. III. 1892. Németül. Virchow Archiv. 131. k.

5. Az orvosi tudomány haladásáról. Elnöki beszéd a m. orvosok és természetvizsgálók brassói vándorgy. orv. szakosztályának megnyitása alkalmával. Gyógyászat 1892.

6. Májtályog esete. Féregpeték az epekőben. Orv. H. L. 1892. Németül Erd. m. Értesítője.

7. Elsődleges gömbsejti sarkoma az ileumban. Orv. term. Értesítő. (Erd. M. Ért.) Németül ugyanott 1892.

8. A tápcsatorna kimosása. Diaklysmos Orv. Het. 1893. Németül Berliner M. Wochenschrift. Progrès medical. Lancet. 1893.

9. A törvényszéki orvost érdeklő törvények és rendeletek 1894. Kolozsvárt.

10. A Trichininfectio Kolozsvárt Erd. M. Értesítő 1894. és németül ugyanott.

11. Általános bujakór mentén kifejlődött ikterus esete (Heg a ductus choledochusban, pancreatitis interst.). Közkórházi orv. társ. évkönyve. 1895. 167. megj. 1896.

12/a. Aneurysma aorta ascendentis. Kórh. t. évk. 1896-ról.

12/b. Gumma a test izomzatában és a női emlőben. Közkórh. orvt. évkönyve. 1896-ról és németül: Ung. med. Presse 1897.

13. Nagy gümő a szív izomzatában. O. H. L. 1896.

14. Gumma a szív izomzatában és pericarditis O. H. L. 1896. Németül Pest. med. chir. Presse 1897.

15. Nagy tömlő a hasnyálmirigyben. Közk. társ. 1897. évről sz. évkönyvében 10. l.

16. Lymphosarcoma mediastinale O. H. L. 1897.

17. Gastroenterostomia után genyvérűség a Murphygomb körül támadt genyes infectió folytán. O. H. L. 1897.

18. Chylus-cysta a bél fodrában. Ileus. Kkórh. t. 1897. évről sz. évkönyvben 80 l.

19. Enkephalitis haemorrhagica bonczlelete. Kkórh. társ. 1897. évről. 20. sz.

20. Arthropathia tabeszes egyénben. Gyógyászat 1898. Németül. Wiener Kl. Rundschau 1898.

21. Bujakóros csecsemő (terstis palpebralis) kórbonczatani leírása. Kórh. orv. társ. 1898. évről szóló évkönyvben.

22. A hashártyatömlőkről. I. Akadémiai székfoglaló 1899. Mathem. Értesítő. XVII. (73 old.)

23. A szesz italok habituális élvezete folytán bekövetkező változások az ütőerekben és a szívben. A m. orvosok és term. v. szabadkai vándorgyűlésének orv. szakosztályát megnyitó *elnöki beszéd*. Vándorgyűlés évkönyve és Gyógyászat. 1899.

Ez a munka a józan alkoholizmusnak kórbonczatani alapját képezi.

24. Köldökig érő Meckel-féle gurdély által okozott bélesavarodás. Közkórh. orv. társ. évkönyve. 1899-ről. Németül: Pest. med. chir. Presse.

25. Nagy gumma a lépben. Közkórh. társulat 1900-ról szóló évkönyv.

26. Öröklött syphilis a gyomorban, bélben stb. Koraszülöttnél. Közkórh. orv. t. 1900. évről. 104.

27. Elnöki megnyitó a kórh. orv. társulat ülésén 1902-ről sz. évkönyv. 156. l.

28. Sajátos alakú (patkószeg és csoportosult patkószeg alakú) oxalsavas kövek a vesemedenczében. Közkórh. orv. t. évkönyve 1903.

29. Szénsavas mészkő az ember epehólyagjában. Kórh. orv. társ. évkönyve 1903.

30. Diónyi colloidos kő a vesemedenczében oxalsavas maggal és húgysavas rétegekkel. Unicum. Közkórh. orv. társ. 1903-ról szóló évkönyve.

31. Hasi aorta aneurysma 7 eset kapcsán, kórházi orv. társ. 1904. évről sz. évkönyvében 1905.

32. Érdekes esetek a Szt. István-kórház bonczolási anyagából. Budapest közkórházainak 1895—1904. évkönyveiben tíz füzet egyenként 1—15 ivnyi különlenyomatok.

33. Schulek Vilmos tanár búcsúztatója 1905. márczius 16. O. H. L. 1905.

34. Bevezető beszéd a Korányi Frigyes tanár által tartott Markusovszky előadásokhoz 1905. nov. Orv. H. L. 1906.

35. Hozzászólások a kórházi orv. társ. ülésein és a m. k. Orvosegyesület ülésein.

Budapest, 1906. január 29. — **Thanhoffer Lajos** r. t., **Klug Nándor** r. t.

LEVELEZŐ TAGNAK:

Dr. KORÁNYI SÁNDOR egyetemi tanárt, orvostudományi író, a III-ik osztályba levelező tagnak ajánljuk. Korányi Sándor már egyetemi tanuló korában és 1888-ban orvosdoktorrá történt felavatása óta szakadatlanul, kitartó és eredménydús tudományos munkásságot folytat. Munkáinak rövid ismertetése a következő:

1. A szemlencse fejlődése gerinczeseknél. Akad. Ért. és Monatschr. f. Anat. u. Histol. 1886.

2. A forgatásos nystagmusról. Akad. Ért. 1887.

3. Einfluss der Schwerkraft auf den zeitlichen Verlauf der Willkürbewegungen. *J. Loeb*-bel közösen. *Pflügers Arch.* 1890. A föld vonzóereje által okozott gyorsulást akaratos mozgások közben reflexek ellensúlyozzák.

4. Zur Physiologie der von der Grosshirnrinde ausgelösten Bewegungen und Krämpfe. Internat. klin. Rundschau. 1890. Az agykéreg egyes pontjainak ingerlése e pontokkal változó reflexívek ingerlékenységét fokozza.

5. Az agykéreg mozgató működésének mechanizmusáról. *Bókay Á.* szerkesztésében megjelent jubiláris dolgozatok. 1890. A központi idegrendszer vezetékeiben a vezetés nem teljesen izolált. Két pont közt az izgalom különböző utakra kényszeríthető és egy pontból általánossá váló ingerület indulhat ki. Az izgalom körülírt eredményének egyik feltétele az ingerületnek a kisebb akadályú úton való tovaterjedése, a másik a különböző pontokból kiinduló ingerületek közötti kvalitatív különbség, a melynél fogva a különböző idegsejtek azok iránt nem egyformán ingerlékenyek.

6. Störungen der kompensatorischen und spontanen Bewegungen nach Grosshirnverletzungen. *J. Loeb*-bel közösen. *Pflügers Arch.* 1891. Agysértések a félkörös ivjáratokkal kapcsolatos pályák ingerlékenységét bizonyos szabályok szerint módosítják.

7. Agybetegek új tünetcsoportja. Orv. Hetilap. 1891. Az occipitalis lebeny betegségei a szem térfelfogását asymmetriássá teszik.

8. Stroboskopikus vizsgálatok harántesikolt izmokon. U. Orv. Arch. 1891.

9. Untersuchungen über den Actionsstrom des quergestreiften Muskels. *Pflügers Arch.* 1892. E két közleményben saját kísérleti methodikájával kimutatja, hogy az izom elektromos változásai harántesikolatának alakváltozásaiival szigorúan együtt járnak és hogy az izom mikroskopi elemei az ingerre lappangási idő nélkül változtatják alakjukat és elektromos állapotukat.

10. Wirkung von Licht und Wärme auf die Haut des Frosches. Cbl. f. Physiol. 1892. Mesterségesen fokozott reflexingerlékenység mellett kimutatható, hogy fény- és hőugarak a béka hátbőre felől reflexeket válthatnak ki.

11. Corticalis epilepsia sajátságos alakja. Orv. Hetilap. 1893. Az alexia egy új alakja, a melynek oka a figyelem nehezített helyváltoztatása a térben balról jobb felé.

A következő közlemények vizsgálatokról szólnak, a melyekben először kíséreltetett meg a physikai chemia módszereinek és az oldatok theoriájának alkalmazása kórtani és klinikai problémák tanulmányozására és melyekkel új vizsgálati módokat honosított meg az orvosi vizsgálatok körül. Vizsgálatai általános elismerésben részesültek s ma eljárásait a klinikai vizsgálatoknál általánosan alkalmazzák.

12., 13. A vizeletelválasztó rendszer működéséről. Két közlemény. Magy. Orv. Arch. 1894.

14. Zur Physiologie der Harnabsonderung. Cbl. f. med. Wiss. 1894.

15. Zur Theorie der Harnabsonderung. Cbl. f. Physiol. 1894.

16. A vizelet összetételét szabályozó tényezőkről. O. H. 1894.

17. Új módszer az inkompensatio korai fölismerésére. O. H. 1895.

18. Az izommunka befolyása a vizeletelválasztásra. M. O. A. 1895.
19. A vizelet és vér egyes kóros sajátságainak diagnostikai jelentőségéhez. O. H. 1896.

20. Az állati folyadékok osmosis nyomásának élettani viszonyaira és kóros elváltozásaira vonatkozó vizsgálatok. M. O. A. 1896. és Zeitschr. f. klin. Med.

21., 22. A veseinsufficiencia diagnostikai értékéről. Két közlemény. O. H. 1898.

23. Beiträge zur Diagnostik von Nierenkrankheiten. Caspers Monatsber. 1899.

24. Bedeutung der Kost bei der Diagnostik der Niereninsuffizienz. Berliner klin. Wschr. 1899.

25. Beitr. z. Theorie und Therapie der Niereninsuffizienz. B. kl. W. 1899.

26. Zwei Fälle von Nierentuberkulose. Caspers Monatsber. 1900.

27. Zur Methodik der functionellen Nierendiagnostik. Nitzes Cbl. 1900.

28. Bemerkungen zu den Untersuchungen von *Lindemann*. Deutsch. Arch. f. klin. Med. 1900.

29. Bemerkungen zu Abhandlung des Herrn Prof. *Poehl*. Zschr. f. diät. u. phys. Ther. 1900.

30. Physikai-chemiai módszerek a functionális diagnostika szolgálatában. O. H. 1901.

31. Zur diagnostischen Verwerthung des Blutgefrierpunktes. Berl. klin. W. 1901.

32. Zur Diskussion über die wissenschaftliche Begründung der klinischen Kryoskopie. Berl. klin. Wschr. 1901.

33. Bemerkungen zum Aufsatz des Herrn *Roeder*. Berl. klin. Wschr. 1903.

34. Die wissenschaftlichen Grundlagen der Kryoskopie in ihrer klinischen Anwendung. Berlin, 1904. Verlag von L. Simon.

Ezen közlemények, a melyekhez Korányi tanítványainak számos, részben magyarul, részben németül megjelent közleményei is hozzá tartoznak, bebizonyítják, hogy a magasabb rendű állatok nedveinek osmosis-nyomása épp oly állandó, mint hőmérsékük, hogy ez állandóság szövvényes működések eredménye, a melyek között kiválóan fontos a vese és a tüdő működése. Elégtelen veseműködésnél és légzésnél az osmosis-nyomás megnő. Ez a szervezet vízkötő képességét fokozza. Ha e fokozódást a vese osmosis-munkával nem képes ellensúlyozni, vizretentio, vizibetegség következik be stb. E vizsgálatok tudományos jelentősége mellett eredményei széles körben elismert gyakorlati fontossággal is bírnak. Sebészi vesebetegségek eseteiben lehetővé teszik a másik vese működési képességének meghatározását, a mi a beteg vese kiirthatóságának megítélésénél életbevágó fontosságú lehet. A vízi-betegség gyógyításánál azon fontos tény felismerésére vezettek, hogy a vízesere egyensúlyának helyreállításánál a vízforgalom szabályozásánál sokszor fontosabb a szervezet oldott molekulaforgalmának szabályozása.

35. Az auscultatiós percussióról. O. H. 1902.

36. Zur Differenzialdiagnostik pleuritischer Ergüsse. Wien. klin. Rundschau 1902.

37. Homályos eredetű vesevérzésekről. Orvosok lapja. 1903.

38. Az extrasystolés arhythmiaíkról. O. H. 1903.

39. Az extrasystolés arhythmiaák származása. Magy. Orv. Arch. 1903. Extrasystole váltatik ki, mikor a négy szívészlet munkaképessége és az azok előtt levő akadály között az arány azonossága megszűnik. Auscultatiós tünetek alapján fölismerhető, hogy a szív melyik részére nézve vált ez az arány kedvezőtlenebbé.

40. A vezetési arhythmiaíró. Magy. Orv. Arch. 1904. Vezetési arhythmia származik, mikor a szív refractaer periodusa után annak ingerlékenysége gyorsabban áll helyre, mint vezetési képessége.

41. Sebészi indicatiók belgyógyászati betegségeknél. O. H. 1905.

42. Physikalisch-chemische Untersuchungen über die Wirkung der Kohlensäure auf das Blut. *Pflüger's Arch.* 1905. H-ionok hatása alatt a vér osmosis nyomása, vezetőképessége, viscositása, vérsejtjeinek térfogata, serumának fénytörésmutatója egymással összefüggésben változnak. A széndioxyd által okozott phys.-chemiai változások H-ionhatások.

43. A polyglobuliáról. O. H. 1906. A polyglobulia a vér oxygen-kötőképességének kisebbedése által váltatik ki és a hegyi polyglobuliának analogonja.

Ezenkívül egy idegkórtani compendiumot írt, a melynek első kiadása elfogyott. Több fejezetet írt a Tauszk kiadásában megjelent Diagnostikai kézikönyvben és a *Korányi Frigyes, Bókay és Kétly* kiadásában megjelent nagy belgyógyászati kézikönyvben. *Richter*-rel együtt kiadója egy sajtó alatt levő nagy gyűjtőmunkának, a mely a physikai chemia alkalmazását tárgyalja a physiologiában és az orvosi tudományban és a melynek munkatársai Németország, Franciaország, Olaszország stb. előkelő tudósai.

Több bel- és külföldi folyóirat munkatársa és szerkesztőségének tagja.

A term.-tud. társ. élettani szakosztályának alelnöke, a kir. orvosegyelet üléseelnöke.

Korányi S. e dolgozatai által nem csak szakadatlan munkáságnak teljes elismerést érdemlő jelét adta, hanem önállóan gondolkodó elsőrendű buvárnak is bizonyult, a ki buvárlatai által a világirodalomban már is általánosan elismert, maradandó értékű szolgálatot tett az általa képviselt szakmának. Ezért és mert úgy vagyunk meggyőződve, hogy a tek. Akadémia kitartó munkás tagot nyerend benne, melegen ajánljuk őt a tekintetes Akadémia nagybecsű figyelmébe, levelező tagul megválasztásra. — Budapest, 1906. január hó. — **Thanhoffer Lajos** r. t., **Klug Nándor** r. t.

Dr. STILLER BERTALAN egyetemi ny. rk. tanárt és kórházi igazgató-főorvost levelező tagnak ajánlom. Stiller Bertalan 1865 óta állandó gondos munkása az orvosi szakirodalomnak. Értékes közléseinek száma 68-ra rúg. Főbb munkái közül említésre méltó 1884. „Monographia az ideges betegségekről“, magyar és német nyelven, mely az első idevágó mű volt az egész világirodalomban. Az összes német szaksajtó, valamint hazai tudósaink is, a legnagyobb elismeréssel fogadták. Munkája felöleli az orvostudományok majd minden ágát. A therapia terén új és hathatós szereket és eljárásokat honosított meg. *Stiller* sokat látott és jól észlelt. Eredeti gondolkodása és következtetései első rangú tudóssá kvalifikálják. Hazai tudományosságunkat szép színben képviseli a külföld előtt. Mindezek alapján a tekintetes Akadémiának melegen ajánlom *Stiller* Bertalan lev. taggá való megválasztását. — Budapest, 1906. január 16. — **Dr. Kétly Károly** l. t.

A III. OSZTÁLYBA

KÜLSŐ TAGNAK:

HILBERT DÁVID matematikust, a göttingai egyetem tanárát, külső tagul ajánljuk. Hilbert a logikai analysis mestere a matematikában. Vizsgálódásaiban előszeretettel fordult oly problémákhoz, melyek hosszú időn át sikertelenül foglalkoztatták a matematikusokat, és melyeket csak neki sikerült megoldania. Legnevezetesebb értekezései az invariánsok elméletére, az algebrai egész mennyiségek elméletére, a Dirichlet-féle elvre, a lineáris integral-egyenletekre, a variatioszámításra és a geometria alapjaira vonatkoznak. Hilbert érdemeit a Magyar Tudományos Akadémia 1905-ben azzal tüntette ki, hogy a Bolyai-díjról szóló jelentésben az ő felfedezéseivel hasonló részletességgel foglalkozott, mint Poincaré munkásságával, és azokról a legnagyobb elismerését fejezte ki. Tisztelettel kérjük a tek. Akadémiát, válaszsza a nagy franczia matematikussal együtt őt is külső tagnak. — Budapest, 1906. január 15. — **König Gyula** r. t., **Kürschák József** l. t.

POINCARÉ HENRIK matematikust, a párizsi egyetem tanárát, külső tagul ajánljuk. Poincaré jelenleg a matematikának és a matematikai physikának legtermékenyebb művelője. Vizsgálódásaiban e két tudománynak minden ágával foglalkozott és mind-egyiket fényes eredményekkel gazdagította. Az automorph függvényekre és a lineáris differentialegyenletekre, a többértékű analitikai függvényeknek az egyenértékűekre való visszavezetésére, az egész függvények nemére, a többváltozós függvényekre, az Abel-féle thetafüggvényekre, valamint a három test problémájára vonatkozó felfedezései éles logikával párosult csodálatos intuitio szülöttei. Poincaré érdemeit a Magyar Tudományos Akadémia 1905-ben a Bolyai-díjjal tüntette ki. Tisztelettel kérjük a tek. Akadémiát, válaszsza meg most a Bolyai-dij első nyertesét külső tagnak. — Budapest, 1906. jan. 15. — **König Gyula** r. t., **Kürschák József** l. t.
